

**Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky**

**SPORTOVNÍ NOVINÁŘKY NA OLYMPIJSKÝCH
HRÁCH V MINULOSTI A DNES**

FEMALE SPORT JOURNALISTS PARTICIPATING IN THE VENUE
OF THE OLYMPIC GAMES IN THE PAST AND IN THE PRESENT

Bakalářská práce

Autorka práce: Lucie Pinková

Vedoucí práce: Mgr. Věra Bartalosová

Olomouc 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Práce má rozsah 74 918 znaků bez příloh, zdrojů a poznámek.

V Olomouci dne 24. 4. 2019

Podpis:

Poděkování

Děkuji mé vedoucí práce Mgr. Věře Bartalosoové za její připomínky a ochotu, všem níže uvedeným respondentům a respondentkám za jejich ochotu, čas, vstřícnost, upřímnost a konstruktivní odpovědi. Dále děkuji těm, kteří přispěli do této práce a kteří nejsou uvedeni ve výpise respondentů a respondentek. Děkuji svému příteli Michalovi, rodině a kamarádkám Elišce a Nikol za podporu, trpělivost a pomoc během vytváření práce.

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je zjistit, jaké je zastoupení sportovních novinářek v dějišti olympijských her v minulosti a dnes a jejich situace ve sportovní redakci během kariérních začátků, což je spojené s participací na vytváření obsahu o olympijských hrách a možnou diskriminací. Za pomoci rozhovorů s vybranými novinářkami a novináři se pokusím nastínit situaci novinářek v souvislosti s olympijskými hrami v minulosti a pokusím se zjistit důvody odmítnutí a nepřítomnosti novinářek v dějišti her.

Rozhovor považuji za vhodnou metodu pro zkoumání zvoleného tématu, protože v průběhu něj dám dotazovaným více prostoru pro sebevyjádření, vzpomnutí na své zkušenosti a je zde i prostor na případné vysvětlení a zpřesnění nepochopeného, špatně pochopeného, popřípadě doplnění částí otázek.

Klíčová slova:

Sportovní žurnalistika, ženy, sport, olympijské hry, sportovní novinářka, rozhovor

Počet znaků: 74 918

Summary

This bachelor thesis deals with mapping the number of representation of number of female sport journalists who have attended the venue of the Olympic Games in the past and in the present. This thesis also seeks to describe their career beginnings in relation to participation in media content creation about the Olympics and possible discrimination. The aim is also to explain reasons as to why female sport journalists decline to travel to the venue of the Games or why the editors refuse sending them. This will be achieved by interviews with selected female sport journalists as well as male journalists. I consider the method of interview suitable for this kind of research due to the provided space for self-expression, for looking back on some of their experiences and acknowledging the misunderstandings. The researcher has also the ability to ask additional questions.

Key words:

Sports journalism, women, sport, Olympic Games, female sports journalist, interview

Obsah

Úvod.....	7
1 Gender.....	9
2 Mediální rutiny.....	12
2.1 Mediální organizace a instituce.....	13
3 Novináři dnešní doby.....	15
4 Sportovní žurnalistika.....	16
4.1 Sportovní novinářky.....	16
4.2 Ženy v historii žurnalistiky.....	18
4.3 Olympijské hry v pojetí médií.....	20
4.3.1 České novinářky na olympijských hrách.....	20
5 Kvalitativní výzkum.....	23
5.1 Technika sběru dat.....	23
6 Výběr respondentek a respondentů.....	25
6.1 Hypotéza a cíl práce.....	28
7 ANALYTICKÁ ČÁST.....	29
7.1 Vztah ke sportu a kariérní začátky.....	29
7.2 (Spolu)práce v mužském kolektivu.....	31
7.3 Olympijské hry.....	37
7.3.1 Sportovní novinářky na olympijských hrách.....	38
7.3.2 Omezená účast na olympijských hrách.....	39
7.3.3 Vnímání zastoupení žen ze zahraničí.....	41
8 Závěr.....	43
Použitá literatura.....	45
Další zdroje.....	48
Přílohy.....	50

Úvod

Pohybujeme-li se v komunitě sportovních fanoušků a novinářů, setkáme se také často s názorem, že mužský sport je nadřazený ženskému a sporty vykonávané muži jsou „jiné“. Zvláště, pokud se jedná o sporty jako například hokej a fotbal. Podrobněji na toto téma hovořila Alice Němcová Tejkalová na konferenci Sport na hraně ve své přednášce *Vybrané aspekty ženského sportu v médiích*¹.

Všechny zprávy, ať už v tištěné či audiovizuální podobě obsahují texty směřující k výsledkům, průběhům či zajímavostem převážně z mužského sportu. Podle závěru výzkumu Hany Kovaříkové v diplomové práci zadané na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v roce 2008 „*tvoří zprávy o mužích v celkovém součtu za všechna sledovaná období 86 % všech zpráv. (...) Články čistě o ženách tvoří pouhých 6 %.*“² Tento rozdíl se často vyrovná v online sportovním zpravodajství a publicistice, přesto jsou texty o sportovkyních stále v pozadí a přednost zejména na titulních stranách sportovních rubrik dostávají mužští sportovci.

Když se zaměříme na sportovní sekce redakcí a obecně na novináře, kteří mediální sdělení vytvářejí, zjistíme, že převažují muži. V minulosti bylo na toto téma vytvořeno mnoho výzkumů³, do světa sportovních fanoušků se však nedostaly. Nadále zůstává pouze předmětem diplomových prací nebo dokumentů od bývalých sportovních novinářek (jednou z takových, která se tímto tématem zabývala, je Alice Němcová Tejkalová v knize *O reportáži, o reportérech*).

V současnosti existuje málo sportovních novinářek, které by působily v oblasti sportovního komentování pro televizi. Jednou z nich je Olga Žáková, která s Českou televizí spolukomentuje krasobruslení. Pokud však je hlavní moderátorkou sportovního utkání či jiné soutěže, je vystavena kritice zejména z řad sledujících fanoušků. Takový případ byl zaznamenán v hokejovém utkání mezi v té době ještě PSG Zlínem a HC Kometou Brno 25. září 2012⁴. Přímý přenos byl dostupný na internetových stránkách TV Tipsport. V průběhu probíhala živá online diskuze na postranním panelu. Komentátorka Marie, která na poslední chvíli nahradila nemocného komentátora, odkomentovala pouze první třetinu zápasu za přítomnosti nepříjemně mířené kritiky na její osobu coby komentátorky, urážek nevyjímaje.

¹ Videozáznam: <https://www.youtube.com/watch?v=w33ZMHqotY4> [cit.: 2019-04-25]

² Kovaříková 2009: 62

³ Například výzkum koordinovaný Centrem ProEquality, nebo projekt *Who makes the news?* z roku 2015.

⁴ Záznam je k dispozici na YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=JUFfQLBfOYg&t=76s> [cit. 2019-04-25]

Mužské sporty komentují zvláště v televizních přenosech výhradně mužští komentátoři. Ženy se zde v drtivé většině případů neobjeví. A tak se můžeme jen domnívat, jestli se jedná o rozhodnutí ze strany samotných komentátorek či redakce, že ženy nejsou kompetentní k samotnému komentování živých přenosů mužských sportů.

Na základě výše zmíněného jsme si za cíl výzkumu stanovili zjistit, jaké je tedy zastoupení sportovních novinářek v dějištích olympijských her (letních i zimních) v současnosti a v minulosti. Ve sportovních redakcích pracují ženy většinou menšinou, jejich počet tedy může korelovat s počtem novinářek v dějištích olympijských her, které jsou nejen pro sportovce vrcholem kariéry. Důvody, které vedou k tomuto počtu, jsou jedním z témat této práce, stejně jako potvrzení či nepotvrzení hypotézy, že na sportovní redaktorky bylo a je stále nahlíženo jako na cizí entitu uvnitř sportovní redakce, minimálně v elévském období.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Gender

Tato kapitola se zabývá v současnosti velmi diskutovaným tématem a problémem genderu, obzvláště v souvislosti s otázkou postavení žen mezi muži a jejich ohodnocování v pracovním prostředí. V této oblasti analyzujeme téma patriarchy a média jako socializačního aktéra.

Podle Susan P. Phillips⁵ je (na rozdíl od genderu) pohlaví relativně neměnné od momentu stanovení pohlaví dítěte v den narození a je dáno biologií člověka. Gender se pojí v průběhu života s měnícími se sociálními rolemi a očekáváními společnosti, která předpokládá jejich naplňování. Anthony Giddens se ve svých závěrech shoduje se Susan P. Phillips, tedy že gender je otázkou kulturních a osobnostních změn ženy a muže a každý jedinec může pociťovat nesouvislost v pohlaví a genderu, a tudíž jednat a chovat se rozdílným způsobem, než jak je na základě jeho pohlaví společností očekáváno.

Pohlaví a gender jsou velmi úzce propojeny. Phillips uvádí příklad mateřství. Být schopen porodu je pouze součástí biologické povahy člověka, rodit může pouze žena. Avšak povaha rodičovství ve smyslu očekávání, že bude žena někdy v životě matkou a role s tím spojené jsou již součástí genderu a příslušnosti daného jedince k femininitě nebo maskulinitě. Biologie a anatomie člověka hluboce omezuje některé činnosti žen a mužů. Proto podle funkcionalistického přístupu jsou ženy praktické pro domácnost a rodinu a témata s nimi spojená a jsou nutnými prvky socializace dítěte⁶.

Jana Hradílková v knize *Česká novinářka: k postavení a obrazu novinářek v českých médiích* jej označuje za „sociální rod neboli optiku, skrze niž pozorujeme vztah mezi biologickým původem neboli pohlavím a sociálně-kulturní rolí člověka v dané společnosti“⁷. Jinými slovy se zabývá spojitostí mezi rolemi ve společnosti, jejich plněním a pohlavím jedince i jejich vzájemným ovlivňováním. Přesné zasazení této definice do kontextu společnosti však není jednoduché. Sociální role totiž omezují pravidla nastolená v jednotlivých institucích a nedostatečně reflektovaná, avšak v institucích zažitá nepsaná pravidla.

Gender je považován za sociální konstrukt, ale mnohými odborníky je za něj nedefinovatelný, nebo těžko definovatelný. Podle Adama Groza a Bena Arbours⁸ není totiž

⁵ Phillips 2005: 1 [cit. 2019-01-22]

⁶ Giddens 2013: 566

⁷ Hradílková In: Jiráček, Köpplová A Wolák 2011: 23

⁸ [cit.: 2019-01-20]

vychýlení se jedince z předpokládaného chování důkazem jeho sklonu k jiné genderové identitě, než jaká se předpokládá podle jeho pohlaví⁹. Pokud by totiž gender byl sociální konstrukt a ne individuální, společnost dává jedincům jedinou možnou volbu genderu, a to podle genderových stereotypů prezentovaných napříč danou kulturou.

Nahlížení a předpoklady chování genderově „vyvážených“ jedinců¹⁰ se napříč kulturami liší. Například v evropském pojetí je pro ženu nepřírozené lovit, mít sklon k agresii, avšak v jiném ne¹¹.

Genderová studia se věnují také vztahu mezi pohlavími v různých fázích společenského života. Ostrou kritikou prošel vztah maskulinity a femininity v počátečních fázích feminismu, který se věnoval zejména tématu podřízenosti žen v mužském světě a hledal způsoby, jakými muži udržují svůj vliv na ženy. Novověká ženská hnutí bojovala proti tzv. patriarchátu, nadvládě mužů nad ženami, kteří jsou „v dané sociální struktuře a zvycích dominantní a utlačují a zneužívají ženy“¹². Patriarchát má dvě formy – veřejný v rámci veřejných institucí a státu, a soukromý, vztahující se k nastavení soukromého života jedince a jeho rodiny a kulturních zvyklostí. Autoři knihy *Kniha sociologie* píší s odkazem na Sylvii Walby o šesti strukturách, které na sebe vzájemně působí – rodinná domácnost, placená práce, stát, mužské násilí, sexualita a kulturní instituce¹³. Pro potřeby této práce se budeme blíže věnovat pouze profesní oblasti a sexualitě.

Ženy dostávaly s rozvojem kapitalismu méně pracovních příležitostí vlivem vertikální a horizontální segregace¹⁴. Autoři uvádí příklad udržování nerovnosti mezi pohlavími, kdy ženy v druhé světové válce pracovaly v muničních továrnách, tedy v oblasti společensky nekorespondující s pojetím ženské práce, ale s jejím koncem byly na popud odborů odvolány na jiné pozice.

Sexualitu vysvětlují autoři jako dominantní postavení muže nad ženou, které „vnucují své pojetí ženskosti a vymýšlejí takové sexuální praktiky, které se točí kolem mužského pojetí touhy“. V tomto případě nemusíme mluvit pouze o sexuálním aktu, ale také o pracovních příležitostech, ve kterých muži určují, co je ženská práce. Na její pojetí navazuje jejich ústřední postavení v instituci a pracovní náplň¹⁵.

⁹ Například chlapi si hrají s panenkami a upřednostňují růžovou barvu.

¹⁰ Gender koresponduje s pohlavím, tudíž se jedinec chová, jak od něj společnost vyžaduje a předpokládá.

¹¹ Giddens 2013: 555

¹² Thorpe a kol. 2015: 96

¹³ Giddens 2013: 561

¹⁴ Ženy mohly zastávat nižší funkce (vertikální) v určitých pracovních pozicích (horizontální).

¹⁵ Například ve sportovní redakci jde o formu diskriminace novinářky vzhledem k možnosti podílet se na čistě mužských sportovních událostech a jejich prezentaci v médiích.

V pracovním prostředí se můžeme setkat také s tokenismem, formou předstíraných jednání vůči menšinové sociální skupině a projevů domnělé férovosti zvýhodňováním jejich příslušníků¹⁶.

¹⁶ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/tokenism>

2 Mediální rutiny

Ne všechny události se stanou zprávami. Těmi jsou podle Waltera Lippmanna¹⁷ až ve chvíli, kdy se jimi začnou zabývat zaměstnanci mediální organizace. Celý proces od sběru nebo návrhu tématu, přes shromažďování informací až po dokončení mediálního produktu a jeho začlenění do periodika označujeme za mediální rutiny. Novináři podmíněni kulturou¹⁸ události vybírají podle agendy, kde témata pro prezentaci v jejich periodiku volí podle sdílených kritérií. Ty nazval Lippmann v knize *Veřejné mínění* jako zpravodajské hodnoty, kterými se blíže zabývali například Johan Galtung s Mari Holmboe Ruge v roce 1965¹⁹. Tyto rutiny zasahují každý den i vybrané respondenty a respondentky.

První fáze mediálních rutin začíná tzv. sběrem informací. Ve většině případů není však aktivní, nýbrž pasivní, kdy komunikátoři mediálního obsahu získávají informace díky službám zpravodajských agentur, jako jsou například Česká tisková kancelář, Associated Press, nebo Reuters. Z nich mohou čerpat i sportovní novináři, protože každý server nabízí služby i z tohoto oboru. Avšak produkce českého sportovního zpravodajství a publicistiky závisí převážně na osobním kontaktu se sportovci a sportovními týmy a funkcionáři, zejména se jedná o probíhající akce, například jednotlivé ligové zápasy a jednorázové speciální akce.

Další fáze patří k ustáleným rutinám žurnalistické práce. Získáváním citací na tiskových konferencích organizací a institucí uvedených ve zprávě se novinář prezentuje jako jednotlivec. Během své práce může využít i služby tiskových oddělení. Vztaheno na sportovní žurnalistiku se jedná zejména o sběr informací od sportovců samotných, jejich agentů, trenérů, funkcionářů klubu, který reprezentují.

Témata, o kterých budou v daný den média referovat a jakým způsobem určují zaměstnanci mediální organizace a vedoucí funkce mohou do výstupu zasáhnout. Jedná o tzv. proces agenda setting, v překladu nastolování témat či agendy. Vybírají v závislosti na redakční kontrole (podle daného profesního kodexu nebo samoregulačním procesem) témata, která se v médiích objeví a určují jejich důležitost tím, jak je v mediálním produktu seřadí. Také určují, jaká témata v daném tematickém okruhu budou rozebírat, a tím mohou formovat i veřejné mínění a ovlivnit tak výsledek například politických voleb²⁰.

¹⁷ Lippmann 2004: 188

¹⁸ Lippmann 2004: 52

¹⁹ Galtung a Ruge: *The Structure of Foreign News: The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers*

²⁰ McCombs a Shaw 1972: 177

Člověka s rozhodovací pravomocí o obsahu média nazval Kurt Lewin pojmem „gatekeeper“. Pamela L. Shoemaker²¹ jej definovala jako „proces výběru limitovaného počtu zpráv z množství informací, které se dostanou k lidem každý den“. Výběr určují hodnoty, které pak fungují jako hranice selekce událostí užšího výběru mediálního sdělení. Akceptuje nebo odmítá témata, která by se později stala potenciálními zprávami s přesahem do výsledného mediálního sdělení.

Tzv. gatekeeperi však mají rozdílné preference témat a záměry pro produkci sdělení závislé na daném médiu, ve kterém informaci reprodukují. Zastávají hodnoty mediální instituce, jež je zaměstnává, a činí v závislosti na nich. Různá média tedy informují o stejné události rozdílně a formují různé obrazy reality.

2.1 Mediální organizace a instituce

V teoretickém i praktickém mediálním poli se setkáváme s pojmy mediální organizace a instituce. První odkazuje k obecnému zastřešení médií a formalizovaným činnostem, včetně rozpočtu. Tvoří ji různé pozice ve struktuře organizace, které se podílejí na výsledném mediálním produktu, například specialisté na určité téma nebo kontrolní orgány²². Pod organizace spadají mediální instituce. Podle O'Sullivan, Duttona a Raynera jsou institucí takové centralizované mediální celky, které mají strukturu a periodicitu. Tím se dostanou do podvědomí lidí²³.

Podle Reifové jsou média typy sociální instituce, které kooperují s jinými sociálními institucemi, v případě médií například s ekonomickými, politickými nebo technologickými institucemi. Každá sdílí jednotné praktiky a normy, čímž se liší od ostatních institucí²⁴. K naplnění předem daných cílů a fungování využívají personálního oddělení a definované organizační struktury charakterizované specializacemi, oblastmi práce a určenou zodpovědností, o nichž rozhodují nejvýše postavení zaměstnanci ve formalizované podobě byrokracie instituce. Avšak mnohá rozhodnutí jsou dělána komisí složenou z několika jejich zaměstnanců. Rozhodující orgány limitují organizační, předem určená a předpokládaná schémata.

Každá instituce má svou danou hierarchii, cíl a postup práce, který můžeme určit pomocí typů médií – tištěná, rozhlasová, televizní a nová média (internet). Kromě nich se média diferencují také na seriózní a bulvární podle obsahu produktu. Jejich diferenciaci závisí

²¹ Shoemaker 2009: 9

²² Dominick 1990: 17

²³ O'Sullivan, Dutton, Rayner 1998: 157

²⁴ Reifová a kol. 2004: 139

na relevanci (důležitosti) tématu, věrohodnosti a spolehlivosti²⁵. V dnešní době už však rozdíl není tak markantní, seriózní média používají prostředky bulvárních médií na obsahové a lingvistické rovině. Vede je k tomu zostrující se mediální trh a snaha o ekonomické přežití. Tento proces se označuje výrazy tabloidizace a bulvarizace.

Podle Iana Connella se během tabloidizace médií proměnil seriózní racionální diskurs na senzační, v jehož rámci jsou témata založená na vyprávění a vyhýbají se objektivitě²⁶. Důraz je kladen na human interest stories (osudy obyčejných lidí), které reprezentují myšlenky a pocity lidí z veřejnosti, ve kterých se sami identifikují. Jedná se o bizarní, ironické a dramatické události²⁷. Bulvární média se vyznačující masovým tiskem. Jeho konzumenti jsou obyčejní lidé nižší a střední třídy. Zprávy se tedy vyznačují jednoduchostí prezentace událostí v kratších textech. Typické pro něj jsou velké, poutavé titulky a hojnost fotografií a obrázků.

Seriózní tisk později ovlivnil ostatní typy médií a byl považován za „*kulturní, vzdělávací a osvětové instituce*“²⁸. Výsledné produkty by měly být objektivní a vyvážené. Seriózní média referují o tématech běžného života bez emocionálního zabarvení a jejich hlavní funkcí je informovat o politice, ekonomice, lifestyleových tématech a dalších.

²⁵ Jirák a Köpplová 2015: 244

²⁶ Connell 1998: 12

²⁷ Dominick 1990: 327

²⁸ Jirák a Köpplová 2015: 245

3 Novináři dnešní doby

Mediální produkce nezahrnuje dnes pouze psaní textů či tvorbu televizních a rozhlasových reportáží. Na současného novináře je vyvíjen velký časový tlak se zvyšující se konkurencí a s ním i mnoho dalších dovedností, které by měl ovládat. V zahraničních médiích různé novinářské profese (například editor, infografik, webmaster, reportér, člověk starající se o sociální sítě a podobně) zastávají rozdílní lidé²⁹. V České republice je na tyto pozice potřeba méně zaměstnanců, kteří musí být multifunkční³⁰. Tato schopnost pohybovat se na několika pozicích mediálního prostředí se dotýká také vybraných respondentů a respondentek. Jejich výběr pro vycestování na olympijské hry závisí i na tomto kritériu (viz kapitola 7.3.1).

Postupem času práce pro novináře v některých ohledech ubývá, protože se jí ujímá veřejnost sama. Novináři se na chvíli můžou stát sami uživateli sociálních sítí, amatérští fotografové, chatující čtenáři a také blogeři prostřednictvím svých příspěvků³¹.

Novinkou na mediálním trhu z roku 2018 je zpravodajský portál Domácí noviny s více než 70 regionálními mutacemi, kam vkládají články na jakékoli téma sami občané České republiky³².

²⁹ http://www.rozhlas.cz/presspektivy/trendy/_zprava/10-veci-ktere-by-mel-novinar-dneska-ovladat--1538754 [cit.: 2018-12-17]

³⁰ <https://hlicapies.org/proc-kulha-regionalni-novinarina-fluktuace-malo-prilis-vytizenych-redaktoru-zajmy-inzerentu/> - [cit.: 2018-12-17]

³¹ Jiráček, Köpplová, Wolák 2011: 9

³² <http://redakce.domacinoviny.cz/> - [cit.: 2018-12-17]

4 Sportovní žurnalistika

Jedním z odvětví mediálních produktů je již neodmyslitelně sport. Avšak všechna média na mediálním trhu se jím nezabývají. Z České republiky můžeme uvést tištěné Hospodářské noviny, které na rozdíl od své internetové domény iHned.cz nedisponují sportovní rubrikou. Opačným extrémem je deník Sport, který se nezabývá jiným tématem než sportem. V České republice je v tomto ohledu v rámci obsahu mediálního produktu jedinečný a ojedinělý. V rámci rozdělení typů médií jej podle grafické podoby a signifikantních variant titulků zařazujeme mezi bulvár.

4.1 Sportovní novinářky

Začátky sportovních novinářek v minulém století zdá se nastrovaly jejich větší participaci na produkci sportovních událostí, avšak v současnosti nejsou jejich počty ani zdaleka tak vysoké, jak by se dalo předpokládat na základě lineární rychlosti růstu. I v současnosti se tedy jedná o mužskou dominanci v tvorbě mediálních produktů sportovní žurnalistiky. Podle zjištění Susan Franks a Dredre O'Neill³³ ve Spojeném království tvořila sportovní články pouhá 3 % sportovních novinářek, v listu The Guardian a Daily Mail 4 %, avšak průměrně ze všech britských periodik tvořilo sportovní zprávy pouze 1,8 % žen. V národních novinách Velké Británie pracovala v roce 2013 pouze jedna žena, Alison Kervin. Novinářky jsou podle zjištění autorů vystavovány genderové diskriminaci ještě před nástupem do sportovní redakce a v průběhu produkování mediálních produktů, tady zejména od veřejnosti, která nekritizuje „co píšou, ale kdo jsou“³⁴ a to zejména prostřednictvím online médií, kde se veřejnost nebojí novinářce napsat pomocí tweetu na Twitteru urážku na její pohlaví. Toto chování odráží mnohé ženy od zapojení se do sportovní redakce.

Podle Brada Schultze zaměřujícího se na Spojené státy americké se ženy ve sportovních redakcích objevovaly až od 70. let 20. století³⁵. Maureen Orcutt z *New York Times* a Jeane Hoffman z *New York Journal-American* jsou však výjimkami. Ty začaly jako první sportovní novinářky psát sportovní zpravodajství už ve 20. letech 20. století. Do té doby byl sport (a zákulisní činnosti sportovní redakce³⁶) čistě mužská záležitost, ať už z novinářského, nebo profesionálního sportovního hlediska (trenérství, fanouškovství, sportování/hraní).

³³ Franks 2016 [cit. 2019-01-30]

³⁴ Tamtéž

³⁵ Schultz 2002: 229

³⁶ Sportovní novináři se, stejně jako dnes, po odvedené práci odebrali do baru, restaurace, hospody a ženy nebyly vítány.

Vzrůstající počet sportovních novinářek souvisí s větším zviditelněním sportovkyň, zejména atletek. V roce 1975 sport přinesl na stage Phyllis George, první reportérku s pořadem *The NFL Today* na CBS, brzy následovanou Gayle Gardner na ESPN, kam později přestoupila Robin Roberts, první sportovní novinářka tmavé pleti³⁷.

Ke zvyšování počtu žen na sportovní mediální scénu přispěla i legislativa, konkrétně Hlava IX zákona o změnách ve vzdělávání z 23. června roku 1972³⁸ upravující vzdělání žen a zákaz sexuální diskriminace ve vzdělávacích institucích. Devátá hlava přitom upravovala postavení žen a mužů ve sportovních programech institucí, která umožňovala závody „něžného pohlaví“ na chlapeckých tratích. V konečném důsledku vedla tato změna k úspěchům amerických atletek na olympijských hrách, zvláště v hokeji a fotbale³⁹.

S atletkami stoupaly i sportovní novinářky, avšak ty se z počátku musely vypořádat s ještě většími předsudky od profesionálů a veřejnosti, než jaké pocítily atletky. Melissa Ludtke se soudila s basebalovým týmem, který jí zakázal přístup do šatny, Michelle Kaufman snášela slovní nářky od sportovců v šatnách a případ Lisy Olson se rozšířil na národní úroveň a vyústil v referendum. Dále přetrvával negativní pohled na její osobu, který ji dovedl k odchodu ze Států do Austrálie⁴⁰.

O obtížných začátcích žen ve sportovních redakcích proto není pochyb. Do dnešní společnosti přesto neustále proniká pohled Andyho Rooneyho, spolupracovníka pořadu *60 Minutes* televize CBS, na sportovní novinářky. Na negativa poukazuje ve fotbalových televizních přenosech, kde mu vadí ženský prvek v řadách novinářů, který shledává neprofesionální a znalostně neodpovídající z hlediska sportovního komentování a reportování zápasu⁴¹.

O obtížné cestě do sportovních médií a udržení své pozice svědčilo v minulosti také číslo 10 % sportovních reportérek a píšících novinářek v mediálním prostoru, které ještě podtrhává názor Jennifer Frey z *New York Times*, že je tato práce neslučitelná s mateřstvím⁴². Tímto se dostáváme do sekce důvodů, které mají ženy, aby práci sportovní žurnalistky opustily a které budou hrát podle hypotézy práce i velkou roli v minimalizování účasti v dějišti olympijských her.

³⁷ Schultz 2002: 230

³⁸ V originále *Title IX of the Education Amendments of 1972*. Zdroj: <https://www.justice.gov/crt/overview-title-ix-education-amendments-1972-20-usc-1681-et-seq>

³⁹ Schultz 2002: 230n.

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ Schultz 2002: 233

⁴² Schultz 2002: 234

Tyto důvody už nemusí být tak závažné k opuštění zaměstnání pro členky *Association for Women in Sports media*⁴³ založené v roce 1987, nyní sdružující více než šest set členů obou pohlaví. Organizace pořádá vzdělávací a začátečnické programy, čímž se snaží o větší pohlavní diverzitu v rámci kariéry ve sportovních médiích.

4.2 Ženy v historii žurnalistiky

Nejen pro mnohé ženy, ale také muže byla práce v novinách v minulosti nezajímavá kvůli malému finančnímu ohodnocení potřebnému k zajištění obživy, ale i k intelektuálnímu rozvoji. Proto na pomezí 19. a 20. století nepůsobily v mediálních odvětvích žádné novinářky. Sice se po nástupu televize na mediální trh zvýšila možnost být za svou práci odměněn i poměrnou částí popularity, ale většina novinářů a novinářek zůstávala u hůře ohodnocených pozic v tradičních médiích, tedy tisku, a využívala možností vyjadřovat se k věcem veřejným. Volnost v tomto ohledu nabízela v 70. a 80. letech minulého století nepřesná definice novinářské práce, která byla jedním z faktorů vysokého počtu zájemců o studium žurnalistiky⁴⁴.

Přesuneme-li se do současnosti, ženy v médiích, ať už z hlediska producentů mediálních sdělení, nebo obsahu mediálního produktu, jsou předmětem studií z celého světa, z nichž vyplývá, že je v obsahu sdělení citováno malé procento žen, které jsou vykresleny jako mladší a vdané. Jedná-li se o vykreslení feministek, je zcela opačné, nenávislné. I tato sdělení podporují myšlenku a závěr výzkumu zmíněný níže⁴⁵, že recipienti mediálního sdělení v něm hledají postoje, hodnoty a názory podobné svým vlastním, čímž si je upevňují. Hovoříme-li o genderových stereotypech, média je upevňují opakovaným zobrazováním určitých témat a můžeme říct, že i určitými lidmi v určité oblasti médií, kteří mají vliv na vnímání postavení žen ve společnosti.

A i když se ženy stávají čím dál větší součástí této oblasti médií, ani je stereotypizace nemine z hlediska rozdílnosti v životě muže a ženy, kterým jsou přisuzovány spíše oblasti sociální péče, školství a podobně. Zobrazování žen a mužů v médiích v číselném vyjádření zveřejnili výzkumníci v roce 2015 v projektu *Global Media Monitoring Project 2015*⁴⁶ *Who Makes the News?*⁴⁷, ve kterém zkoumali různá kritéria ze 108 zemí světa, kromě České

⁴³ www.awsmonline.org

⁴⁴ Franks, O'Neill 2016: 4

⁴⁵ Kubálková In: Jiráková, Köplová a Wolák 2011: 38

⁴⁶ http://cdn.agilitycms.com/who-makes-the-news/Imported/reports_2015/highlights/highlights_en.pdf?fbclid=IwAR0Q-IbH7p4rxyjqe5sKnq0jLMnsUsD835WxtHDV4UbeG7REAxulrawmlpw [cit. 2019-04-11]

⁴⁷ *Who Makes the News?* [online]. [cit. 2019-01-22]

republiky (srov. tab. 1). Podle něj tvořily v roce 2015 ženy ve zpravodajství 23 % zaměstnanců. Tabulka je koherentní s názorem Raewyn Connell⁴⁸ popisující v rámci genderového řádu nadvládu mužů nad ženami v západní kultuře, která je tvarována patriarchální mocí, jako stále platnou. Nerovnost je zřejmá nejen v soukromém, ale i institucionálním prostředí a potvrzuje premisu vnímání mužů jako nadřazeného prvku společnosti.

Průzkum v České republice koordinovaný Centrem ProEquality shrnuje Petra Kubálková v článku *Ženy v médiích – ženy v číslech* v knize *Česká novinářka: k postavení a obrazu žen v českých médiích*. Na rozdíl od zhruba třetinového podílu zaměstnanců v médiích ve světě se v České republice toto číslo blíží polovině všech zaměstnanců médií vykonávajících novinářskou profesi. Podle výzkumu píšou média o ženách ve 23 % článků. Z hlediska vyrovnanosti pohlaví všech mediálních zaměstnanců České republiky se toto číslo blíží 50 %, avšak týká se všech oblastí žurnalistiky, nejenom sportovního zpravodajství. Podle autorky článku však nejsou tato čísla důvodem ke generalizování, že jsou ženy častěji stereotypizovány nebo kritizovány. Taktéž to nenaznačuje, že dostávají velký prostor pro komentování nebo na pozici expertů v rámci vysílání.

Vývoj sportovní žurnalistiky a přispívání novinářek k vytváření mediálních obsahů, ať už v jakémkoli odvětví redakce, nutně souvisí i s dobou, ve které se sama žurnalistika rozvíjela, a je také spjat s postavením mužů a žen ve společnosti.

V raném novověku a v dobách před ním byly ženy znevýhodněny v mnoha odvětvích. Jejich postavení se průběžně měnilo od poloviny 19. století až do roku 1971, kdy jako poslední země Evropy, Švýcarsko, uznalo ženy jako rovnoprávné s muži. Ve 20. století, konkrétně v době, kdy v nynější České republice vládla komunistická diktatura, přešlo téma rovnoprávnosti žen a mužů do ústraní. Jak sama autorka kapitoly *Rod, kultura a demokracie v českých médiích* v knize *Žena a muž v médiích* popsala, „...*elita společnosti včetně dřívější politické opozice vrací úroveň diskuse v této oblasti až někam do poloviny devatenáctého století: „ženský úsudek nemá skoro žádnou cenu“*⁴⁹. I díky feminismu a jeho představitelům a představitelkám se téma pohlaví ve společnosti opět vrací do společenské diskuse po roce 1989.

⁴⁸ Giddens 2013: 561

⁴⁹ Havelková 1998: 4

4.3 Olympijské hry v pojetí médií

Moderní olympijské hry datující se od olympiády konané roku 1896 v Athénách v současné době sleduje celý svět skrze různá média, která dodávají divákům ojedinělejší pohledy, než jaké mají fanoušci přímo v místě konání sportovního klání.

Ještě před nástupem technologií byl dominantním médiem tisk. Rozhlas poprvé živě vysílal v roce 1924 na hrách v Paříži, což vyvolalo obavy ze snížení počtu diváků přímo v dějišti akce⁵⁰. Od berlínských her v roce 1936 se k pokrývání dostala také televize, avšak ještě pouze s krátkým dosahem. Vývojem prošel i zvuk a obraz, které společně díky citlivému zvukovému přijímači nyní divákům přenáší téměř neslyšitelné události na sportovní ploše. Vysílání her je spojeno také s komentátory. Mezi prvními můžeme jmenovat Francouze Edmonda Dehortera (Paříž, 1924), Brita a olympijského vítěze Harolda Abrahamse (Berlín, 1936), nebo Itala Sandra Ciottiho (Řím, 1960).

Posledním činitelem na scéně byl internet. Mezinárodní olympijský výbor (*International Olympic Committee – IOC*) vytvořil první webovou stránku v roce 1996 pro hry v Atlantě. Avšak živé vysílání bylo k dispozici až od her v Athénách v roce 2004 a během londýnských her v roce 2012 převýšilo televizní pokrytí.

Samostatnou kapitolou pokrývání olympijských her je sportovní fotografie patřící podle sportovního fotografa Francka Seguina mezi nejtěžší odvětví fotografování kvůli „*nutné psychické a technické schopnosti, schopnosti adaptace na prostředí, které jsou překážkami v získání nejlepší fotky*“⁵¹. Sportovní olympijská fotografie těžila z technického pokroku a znovuoobnovení her. Na nich musí fotografové zvládat hlavně spojení technických dovedností s rychlým tempem her.

4.3.1 České novinářky na olympijských hrách

Se skrovným počtem sportovních novinárek ve sportovních redakcích lze očekávat, že ani jejich počet v dějištích olympijských her nebude velký. To vyplývá i z údajů získaných od tiskové mluvčí a zástupkyně ředitele Českého olympijského výboru Barbory Žehanové a projektové manažerky mezinárodních misí v České televizi Markéty Vránkové.

Počet akreditovaných českých sportovních novinárek (fotografek a písčících) napříč českými periodiky vyjma České televize a Českého rozhlasu, kteří získávají akreditace prostřednictvím Mezinárodního olympijského výboru, pro jednotlivé olympijské hry

⁵⁰ Larrosa 2016: 4; Cashmore 2005: 323

⁵¹ Jamain 2017: 4 [cit. 2019-01-29]

za několik posledních let, které se zúčastnily olympijských her přímo v jejich dějišti, je následující⁵²:

Letní olympijské hry:

- Peking, 2008 – 3 z celkem 27 akreditovaných redaktorů (mužů i žen),
- Londýn, 2012 – 7 z celkem 42 akreditovaných redaktorů,
- Rio, 2016 – 5 z celkem 36 akreditovaných redaktorů.

Zimní olympijské hry⁵³:

- Salt Lake City, 2002 – 0 z celkem 25 akreditovaných redaktorů,
- Turín, 2006 – 2 z celkem 32 akreditovaných redaktorů,
- Vancouver, 2010 – 2 z celkem 29 akreditovaných redaktorů,
- Soči, 2014 – 4 z celkem 31 akreditovaných redaktorů,
- Pchjongčchang, 2018 – 2 z celkem 32 akreditovaných redaktorů.

Počet akreditovaných českých sportovních novinářek České televize, které se za několik posledních let zúčastnily olympijských her v jejich dějišti je následující⁵⁴:

Letní olympijské hry:

- Peking, 2008 – 2 z celkem 30 akreditovaných redaktorů (muži i ženy),
- Londýn, 2012 – 3 z celkem 31 akreditovaných redaktorů,
- Rio, 2016 – 6 z celkem 31 akreditovaných redaktorů.

Zimní olympijské hry:

- Nagano, 1998 – 1⁵⁵,
- Turín, 2006 – 0 z celkem 22 akreditovaných redaktorů,
- Vancouver, 2010 – 1 z celkem 30 akreditovaných redaktorů,
- Soči, 2014 – 5 z celkem 31 akreditovaných redaktorů,
- Pchjongčchang, 2018 – 4 z celkem 31 akreditovaných redaktorů.

⁵² Zdroj: Barbora Žehanová, Český olympijský výbor. Data byla zaslána na autorčin e-mail 28. 2. 2019.

⁵³ Data k olympijským hrám v Athénách pro rok 2004 podle informací od Barbory Žehanové nejsou k dispozici kvůli jejich evidenci v papírových formulářích uložených v archivu, tedy nejsou přístupné v elektronické formě (podle informací z e-mailu ze dne 25. 3. 2019). Pro tentýž rok neposkytla data ani Markéta Vránková (podle informací z e-mailu ze dne 20. 3. 2019), jelikož v té době byla ještě studentkou.

⁵⁴ Zdroj: Markéta Vránková, Česká televize. Data byla poslána na autorčin e-mail 14. 12. 2018 (údaje o počtu žen) a 26. 2. 2019 (o celkovém počtu akreditovaných)

⁵⁵ Podle informací od Markéty Vránkové vycestovala v roce 1998 do Japonska jako jediná sportovní novinářka za Českou televizi Marcela Augustová, která od stejného roku moderuje pořad Události.

Data akreditovaných sportovních novinářek nedodal Český rozhlas navzdory prosbě adresované vedoucímu sportovní redakce, kterého doporučila kontaktovat vedoucí archivu Českého rozhlasu.

Uvádíme také statistiky Mezinárodního olympijského výboru, získané konkrétně od Estel Hegglin⁵⁶, koordinátorky výzkumu z The Olympic Studies Centre.

Na letní olympijské hry v Riu de Janeiro 2016 vydal Mezinárodní olympijský výbor celkem 25 696 akreditací, z nichž bylo 20 % pro sportovní novinářky, rozdělených na:

- Vysílatele práv – v celkovém počtu 12 912,
- Vysílání hostitelů – v celkovém počtu 6 887,
- Tisk – v celkovém počtu 5 897.

Na zimní olympijské hry v Pchjongčchangu 2018 vydal Mezinárodní olympijský výbor celkem 24 649 akreditací rozdělených na:

- Vysílatele – z celkového počtu 10 898 bylo 75 % mužů (8 200) a 25 % žen (2 698),
- Vysílatele s právy – z celkového počtu 6 821 bylo 76 % mužů (5 172) a 24 % žen (1 649),
- Pozorovatelský vysílací personál – z celkového počtu 4 077 bylo 74 % mužů (3 028) a 26 % žen (1 049),
- Akreditovaný tisk – z celkového počtu bylo 80,9 % mužů (2 309) a 19,1 % žen (544).

⁵⁶ Data byla poslána na e-mail autorky práce 4. 2. 2019.

METODOLOGICKÁ ČÁST

V této části bakalářské práce představíme použitou metodologii, postup při rozhovorech a techniku sběru dat a výběru respondentů a respondentek.

5 Kvalitativní výzkum

K zodpovězení nastolených výzkumných otázek jsme použili kvalitativní typ výzkumu. Ten Jan Hendl⁵⁷ označuje za široké pojetí pro přístupy, v jejichž průběhu může, na rozdíl od kvantitativního bádání, výzkumník pozměňovat výzkumný plán v návaznosti na odpovědi respondentů, se kterými hovoří na osobních setkáních a v závislosti na nich.

Silverman⁵⁸ s odkazem na výzkumníky tento typ oceňuje pro možnost hlubšího probádání daného tématu, než jak by jej prozkoumal kvantitativní typ. V rámci metodiky však může výzkumník použít i některé metody z kvantitativního výzkumu, který by v konečné fázi nedodal závěru výzkumu velkou míru validity⁵⁹.

Definici doplňují Miles, Huberman a Saldaña⁶⁰ o možnost bohatého popisu a vysvětlení postupů události dle jejího chronologického uspořádání. Dobře zpracovaná data této metody jsou poté nezpochybnitelná. Nabízí se i řada variant, jak každou metodu vést díky nestandardizovaným formátům a variacím následné analýzy.

Na rozdíl od kvantitativního výzkumu nepoužívá kvalitativní ve většině přístupů čísla a pracuje v přirozených podmínkách⁶¹. Jedná se o pružný typ výzkumu. V samotném průběhu totiž může respondent modifikovat a doplňovat otázky v závislosti na odpovědích a osobnosti respondenta. Na nich také závisí pružnost výzkumníkových hypotéz a k dříve vyřčeným vznikají nové otázky a témata.

K zodpovězení výzkumných otázek používá deduktivní i induktivní závěry, na jejichž podkladě své závěry neustále přezkoumává. Výzkum má longitudinální charakter.

5.1 Technika sběru dat

Odvíjí se od zvoleného přístupu, v tomto případě od kvalitativního dotazování, a závisí na výzkumném problému. Různé formy dotazování mohou mít přesně danou strukturu, jako například dotazník s uzavřenými otázkami, určeným pořadím otázek či formou jejich

⁵⁷ Hendl 2012: 48

⁵⁸ Silverman a Štulrajter 2005: 17n.

⁵⁹ Validitu Hammersley označil jako pravdivost, reprezentaci událostí, o kterých hovoří.

⁶⁰ Miles, Huberman a Saldaña 2014: 324

⁶¹ Creswell 1998: 12

vyplňování, nebo volnou strukturu, kterou mají některé typy rozhovoru, jehož struktura není přesně předem dána. Mezi těmito póly dotazování existuje i střední cesta, polostrukturovaný rozhovor, označovaný také jako semistrukturovaný nebo řízený, který jsme pro účely této práce zvolili a který považuje Sedláková za jeden z nejužívanějších typů rozhovoru⁶².

Na rozdíl od ostatních typů musí být při polostrukturovaném rozhovoru výzkumník připraven pracovat s následnými podotázkami na dané téma, avšak tak, aby byly stále otevřené. Výzkumník předem nepredikuje, jaká bude respondentova odpověď a v návaznosti na ni improvizuje navazujícími otázkami. Současně může výzkumník požádat o vyprávění biografického narativu informanta⁶³.

Přestože Michael Quinn Patton semistrukturovaný rozhovor neoznačil přímo za jednu z variant vedení rozhovoru, zmínil se o možné kombinaci nestrukturovaného, strukturovaného rozhovoru s otevřeným koncem a vedeného rozhovoru. I když je podle něj důležité držet se cíle a otázek, je zde i prostor pro výzkumníkovu flexibilitu. Tudiž může témata, která uzná za vhodná, blíže a do větší hloubky prozkoumat a vytvářet nové otázky, aby svého momentálního cíle dosáhl⁶⁴.

K naplnění stanoveného cíle proběhlo celkem osm rozhovorů, z toho šest se současnými nebo bývalými sportovními novinářkami a dva se sportovními novináři, kteří zastupují vyšší redakční pozice uvedené v kapitole 6. Rozhovory proběhly většinou při osobním setkání v kanceláři respondenta/respondentky nebo kavárně a dva po telefonu v období mezi 24. zářím 2018 a 30. listopadem 2018. Délka jednotlivých rozhovorů je různá a pohybuje se mezi osmnácti minutami a devětačtyřiceti minutami. Cílem zařazení vedoucích pozic sportovní redakce do výzkumu a vzorku respondentů bylo získat vhled do situace výběru novinářů a novinářek vyslaných do dějiště olympijských her a náhled do stavu novinářek v současných českých médiích, která reprezentují vybraní zástupci redakcí. Vybraní respondenti reprezentují různé typy médií.

⁶² Sedláková 2014: 211

⁶³ Patton 2002: 342n.

⁶⁴ Patton 2002: 347

6 Výběr respondentek a respondentů

Větší diverzifikace vzorku jsme dosáhli výběrem a následným oslovením respondentek a respondentů v různých mediálních organizacích s ohledem na typ zprostředkování a zpracování informací – v psaných, rozhlasových, online a televizních médiích. Vybírali jsme z aktivních novinářek a novinářů stále působících na mediálním poli. Některé z vybraných již v médiích nepracují, avšak mají cenné zkušenosti ze svých předešlých zaměstnání, kdy jako novinářky ve sportovní redakci pracovaly, nebo s ní alespoň externě spolupracovaly.

Respondetky i respondenty jsme hledali v českých médiích soukromých – v deníku Sport, Hospodářských novinách, Lidových novinách, Mladé frontě DNES a jejich internetových verzích, na rádiu Impuls a televizi Nova, a ve veřejnoprávních médiích – v České televizi, Českém rozhlase a jejich internetových verzích⁶⁵.

Některá média z výše uvedených jsme však do výzkumu nezahrnuli, jelikož v jejich sportovních redakcích nepracovala žádná žena jako sportovní novinářka, nebo se žádná sportovní reportérka nevěnuje produkci mediálních obsahů, soustředí se pouze na jejich sdělování publiku, jako je tomu v případě soukromé televize Nova. Některé instituce, jako rádio Impuls, jsme taktéž museli ze vzorku odstranit, jelikož kontaktovaná sportovní novinářka Renata Kuková dala najevo svůj nezájem neodpovídáním na zaslané e-maily. Ze vzorku jsme museli odstranit i oslovenou fotbalovou reportérku Moniku Čuhelovou. I když je tento sport součástí olympijských her, nejedná se už po vzniku mistrovství světa o nejsledovanější disciplínu her kvůli věkovému omezení v mužské kategorii a neúčasti hráčů světové špičky. Česká republika se olympijských bojů nezúčastnila, a i proto Čuhelová na hry nevycestovala.

Vybraní respondenti zastávají v současné době pozici vedoucího sportovní redakce nebo vedoucího zahraničních věcí, kteří vybírají, kdo z redaktorů a redaktorek na olympijské hry pojede. Respondetky zastávají pozice novinářek a reportérek, které se v minulosti účastnily i neúčastnily olympijských her, a jiných pozic mimo mediální organizaci. I když se tato práce věnuje převážně účastnicím v dějišti olympijských her, do vzorku respondentů jsme zařadili i neúčastnice proto, abychom zjistili důvod, proč je do dějiště her neposlala redakce, nebo proč samy odmítly.

Okruhy otázek jsme rozdělili do několika kategorií, z nichž jediná byla pro všechny respondentky společná, a to začátek kariéry. Dále jsme otázky rozdělili podle přítomnosti

⁶⁵ Weby iRozhlas.cz, Aktuálně.cz, iSport.cz, Lidovky.cz, iDnes.cz a Českátelevize.cz.

v dějišti olympijských her, v rozhovoru jsme využili i skupinu otázek pro vedoucí sportovních redakcí a zahraničních věcí. Podle dříve zjištěných informací o každém informantovi obou pohlaví jsme okruhy doplnili o samostatné otázky týkající se přímo daného informanta/informantky, které nebyly kladeny jiným dotazovaným.

Věkově se respondenti pohybovali mezi 26 a 66 lety.

Barbora Kovaříková

Vystudovala bakalářské studium na Vysoké škole ekonomické v Praze. Pracovala jako recepční ve firmě Aramark, jako marketingový specialista v marketingové agentuře Taus, jako horský průvodce v CK Kudrna. Od roku 2017 pracuje v Českém rozhlasu⁶⁶.

Olympijských her se během své kariéry prozatím nezúčastnila.

Alice Němcová Tejkalová

Vystudovala doktorský program Mediálních studií na FSV UK. Od roku 2000 spolupracuje s Redakcí sportu České televize jako redaktorka a komentátorka stolního tenisu, paralympijských sportů, požárního sportu. Mezi lety 2015 a 2018 byla ředitelkou Institutu komunikačních studií a žurnalistiky na FSV UK, kde i nadále pracuje.

Zúčastnila se tří paralympijských her – v roce 2004 her v Athénách, v roce 2008 v Pekingu a v roce 2012 v Londýně.

Darina Vymětalíková

Vystudovala doktorský program Mediálních studií na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze (dále jen FSV UK). Mezi lety 2000 a 2006 spolupracovala externě s Redakcí sportu České televize, o rok později zde přestoupila na interní zaměstnanecký poměr. Moderuje pořady Buly, Hokej den poté, magazín Time-out. V přímých přenosech působí především jako hokejová reportérka a komentátorka volejbalu.

Během své kariéry se zúčastnila olympijských her pouze jednou, a to v roce 2018 her v Pchjongčchangu.

Barbora Reichová

Vystudovala střední odbornou fotografickou školu, studovala v Institutu tvůrčí fotografie při Slezské univerzitě v Opavě. Od roku 2008 pracuje v deníku Sport, během zaměstnání získala řadu fotografických ocenění, mezi kterými je i Czech Press Photo – Nikon Sport Awards 2015.

⁶⁶ <https://cz.linkedin.com/in/barbora-kova-%C5%99%C3%ADkov-%C3%A1-953829a3>

Zúčastnila se čtyř olympijských her – v roce 2010 her ve Vancouveru, v roce 2014 v Soči, 2016 v Rio de Janeiru a 2018 v Pchjongčchangu.

Alena Benešová

Studovala fyzioterapii na Fakultě tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze. Nyní je zaměstnaná v Českém rozhlasu – Radiožurnálu, kde připravuje zprávy a do roku 2010 každou sobotu vysílala Olympijský zeměpis⁶⁷.

Olympijských her se prozatím neúčastnila.

Barbora Žehanová

Vystudovala bakalářské studium na FSV UK. Sportovní novinářkou je už od roku 2000, kdy nastoupila jako elévka do sportovní redakce Mladé fronty DNES a téhož roku zde přešla na interní zaměstnanecký poměr. Pracovala jako redaktorka pro časopisy Peloton a Basketmag, působila v deníku Sport a iSport jako zástupkyně vedoucího sportovního oddělení, psala jako freelance novinář pro web skoda-cycling.com a pro magazín Svět sportu. Od roku 2014 pracuje v Českém olympijském výboru, kde nyní zastává post tiskové mluvčí a zástupkyně ředitele komunikace⁶⁸.

Zúčastnila se tří olympijských her – v roce 2008 her v Pekingu, v roce 2010 ve Vancouveru a v roce 2012 v Londýně.

Ondřej Trunečka

Nyní studuje doktorský program na Mediálních studiích na FSV UK, kde také působí jako vyučující žurnalistiky. Od roku 2001 pracuje v iDnes.cz, od roku 2008 vede její sportovní redakci, od roku 2012 spojenou sportovní redakci iDnes.cz, Mladé fronty DNES a Lidových novin.

Zúčastnil se jako olympijský zpravodaj her v Pekingu, fotbalových mistrovství Evropy v Rakousku a Švýcarsku, Polsku a na Ukrajině a světového šampionátu v Jižní Africe a Brazílii.

⁶⁷ https://www.rozhlas.cz/lide/czp_sportovni/_osoba/765

⁶⁸ <https://cz.linkedin.com/in/zehanova>

Vladimír Drbohlav

Vystudoval Fakultu sociálních věd a publicistiky na FSV UK. V Redakci sportu České televize pracuje od roku 1978, během svého působení zde vystřídal funkce například komentátora, reportéra, koordinátora, asistenta režie. Dnes zde působí jako vedoucí zahraničních operací.

Během svých novinářsky aktivních let byl teamleadrem olympijských her v roce 2012.

6.1 Hypotéza a cíl práce

Cílem práce je zjistit, jaké je zastoupení sportovních novinářek v dějištích olympijských her (letních i zimních) v současnosti a v minulosti a mimo jiné i potvrzení či vyvrácení hypotézy založené na použité literatuře⁶⁹, že je přítomnost žen na olympijských hrách minimální na úkor upřednostnění mužských kolegů z redakce při výběru novinářů na pokrývání olympijských her. Cílem je také zjistit, zda byly a jsou ženy ve sportovních redakcích v rámci vykonávané práce a zadáváním úkolů omezovány. Tato problematika zabývající se náhledem na ženy v elévském období a po něm poslouží i ke zdánlivému porovnání možností participovat na pokrývání olympijských her, popřípadě i vycestováním do jejich dějiště.

⁶⁹ Usuzuji tak na základě dat od Barbory Žehanové z Českého olympijského výboru a Markéty Vránkové z České televize (viz kapitola 4.3.1), výzkumu koordinovaného Centrem ProEquality zmíněného v kapitole 4.2, dále dle teorie Sylvie Walby o horizontální a vertikální segregaci.

7 ANALYTICKÁ ČÁST

Předchozí kapitoly patřily teoretickému vymezení obsahu rozhovorů a použitého kvalitativního výzkumu, polostrukturovaného rozhovoru. V této kapitole shromážděná data zanalyzujeme a předvedeme výsledky provedeného výzkumu založené na odpovědích respondentů uvedených v kapitole 6, které budeme dále označovat pouze iniciálami. Výzkum se také zabývá kariérními začátky sportovních novinářek a rozdíly mezi elévským obdobím⁷⁰ a současností, čímž docílíme porovnání nahlížení na ženy a současně na jejich možnosti zapojení se do redakčních prací v průběhu olympijských her v minulosti před několika lety a na přelomu století se současností vzhledem k tomu, že se každá respondentka ve sportovní žurnalistice pohybuje již několik let.

7.1 Vztah ke sportu a kariérní začátky

Kariérní začátky respondentek poslouží jako podklad pro analýzu a nástin posunu v nahlížení novinářů na sportovní novinářky a porovnání jejich účasti na zobrazování olympijských her na přelomu století a současnosti. S tím souvisí i otázky zaměřené na zájem o sport, tedy cesta každé respondentky k práci sportovní novinářky a průběh elévského období. Zejména jsme kladli důraz na možné souvislosti s postavením v redakci mezi muži, které se váže k jistým formám diskriminace a odráží tematické zaměření práce, tedy olympijské hry, ze kterých (a proč) by mohly být eventuálně respondentky v brzkých kariérních začátcích vynechávány.

Respondentky spojoval zájem o sport už od raného dětského věku nebo začal na základní škole. Většina přiznala, že ke sportu byla vedena již od dětství, a to jak aktivně, tak pasivně. Dvě respondentky svůj zájem o sport dobově blíže nespécifikovaly. Pět z nich⁷¹ k němu vedli rodiče. Sem zařazují také aktivní fanouškovství, anebo jiné okolní vlivy, jako například sledování sportu v televizi a poslouchání rozhlasových sportovních přenosů. Jako inspirace pro volbu povolání bylo uvedeno i sledování seriálů, zejména zde byl jmenován Superman, ve kterém je jednou z postav novinářka Louis Lane.

⁷⁰ Jako elévské období označujeme úplné začátky kariéry respondentky/respondenta.

⁷¹ Darina Vymětalíková a Alena Benešová sledovaly sport s tatínkem již od mala.

Barbora Žehanová: „*on se mi hrozně líbil seriál Superman a Louis Lanová a tak jsem si říkala, že to je jako novinářina a že by mě bavila.*“ Současně oba její rodiče sportovali, avšak ti ji ke sportu nevedli, naopak podporovali zájem o umění, čtení apod., aktivně fandila kladenskému hokejovému týmu.

Alice Němcová Tejkalová již odmalička sportuje, závodně hrála ping pong.

Barbora Kovaříková řekla, že během náboru do Českého rozhlasu projevila velký zájem o sport.

Doplňující informace o Barboře Reichové, které během rozhovoru nezazněly, jsme získali z webu <http://media.fsv.cuni.cz/2018/01/29/foceni-jako-sport-da-se-natrenovat-rika-barbora-reichova/>.

Zájem o žurnalistické zaměstnání jakéhokoli zaměření se u pěti respondentek projevil ještě před nástupem na vysokou školu, respektive věděly, že jednou chtějí být novinářkami. U tří z nich se zaujetí žurnalistikou projevilo dokonce ještě před střední školou. Barbora Reichová dle rozhovoru uveřejněného na webu Institutu komunikačních studií a žurnalistiky⁷² dokonce snila, že bude profesionální sportovkyně, avšak kvůli vášni k focení se dala jiným směrem. Barbora Kovaříková, která se o místo v Českém rozhlase ucházela během studií na vysoké škole, dobu nespecifikovala.

Práce ve sportovní redakci byla jedním z prvních zaměstnání po nebo během studií pro všechny respondentky, ať už externě, nebo interně. Darina Vymětalíková zmínila, že v době studií byly mužské sporty pro ženy takřka tabu, jednalo se o čistě mužskou záležitost⁷³. Čtyřem respondentkám pomohly do sportovní redakce kontakty rodiny a její aktivní zapojení se při hledání prvních praxí⁷⁴ a známí, nebo studentské příležitosti. V tomto případě zde dominuje Robert Záruba jako vyučující předmětu Sportovní žurnalistika na Univerzitě Karlově v Praze, který dle výpovědí Alice Němcové Tejkalové a Dariny Vymětalíkové své studenty doporučoval a i nadále doporučuje do médií⁷⁵. Alena Benešová se na sport začala zaměřovat až před pěti lety během interního zaměstnaneckého poměru⁷⁶. Většina respondentek se s olympijskými hrami setkala již během studií v rámci praxe, nebo během externí spolupráce se sportovní redakcí. Tato zkušenost představovala základní redaktorské činnosti, nebo skriptování⁷⁷ živých přenosů:

„Chodila jsem na semináře k Robertu Zárubovi (...). A mě tehdy doporučil (...) do České televize na olympijské hry v Sydney, (...) začínala jsem skriptování (...) přímých přenosů z letních olympijských her v Sydney v roce 2000.“ (ANT, 4)

„I díky známému, který mě seznámil s jednou novinářkou z Mladé fronty, jsem nejdřív začala jako o prázdninách v domácí redakci a tam jsem potom řekla, že by mě zajímal sport, takže v době olympijských her v Sydney (...) jsem přešla do redakce k Ivanu Hamšíkovi.“ (BŽ, 2)

⁷² <http://media.fsv.cuni.cz/2018/01/29/foceni-jako-sport-da-se-natrenovat-rika-barbora-reichova/>

⁷³ DV, 19

⁷⁴ Darina Vymětalíková: „maminka nakoupila všechny deníky, otočila tiráže a volala šéfredaktorům“. (DV, 7)

⁷⁵ ANT, 4; DV, 9

⁷⁶ AB, 24

⁷⁷ Skript je podle *Encyklopedie praktické žurnalistiky* záznam „faktického průběhu natáčení jednotlivých záběrů a scén“, které jako zapisovatelka pořizuje dívka-skriptka. Ta zaznamenává důležité momenty na scéně s logickou návazností a plynulostí scény, rozmístění aktérů, směr pohybu akce, rekvizity a další.

Z pohledu vedoucích redakcí není výběr nových členů sportovní redakce omezen pohlavím, ale jinými důležitějšími kritérii, kterými jsou odbornost a schopnost se orientovat ve sportovní problematice. Při výběru již zkušenějších novinářů hrají roli také kontakty se sportovci a přehled:

„Hodnotí se zkrátka odbornost, myšleno v tom jako orientace ve sportu, orientace v tom nebo dobrá znalost toho prostředí, samozřejmě nějaká novinářská úroveň.“ (OT, 14)

7.2 (Spolu)práce v mužském kolektivu

Respondentky jsme vzhledem k tématu diskriminace⁷⁸ sportovních novinářek během elévského období diverzifikovali na dvě skupiny – spokojené respondentky bez výhrad a částečně nespokojené. Docílili jsme zdánlivého porovnání možností pro ženy účastnit se v rámci novinářské profese olympijských her. Částečně nespokojené respondentky pocívaly od okolí jistou míru stereotypizace, která však neměla vliv na pracovní příležitosti a chování kolegů. Je pravděpodobné, že se citace některých respondentek budou objevovat v obou skupinách. Každá respondentka potvrdila, že během svého působení ve sportovních redakcích, s výjimkou novinářek z České televize, pracovala v redakci jedna nebo dvě ženy.

Někdejší dvě elévky (Barbora Kovaříková a Barbora Reichová), které jsme zařadili do skupiny respondentek bez výhrad, se nezávisle na sobě shodly, že se jim od kolegů dostávalo pomoci a mezi novináři se cítily vítané. Z řad kolegů a okolí na ně bylo nahlíženo tak, že není nutné zaměstnance rozlišovat podle pohlaví, důležité jsou schopnosti, rychlost učení, osobnost člověka, zájem a znalost tématu. První setkání sice bylo pro jejich kolegy překvapující, avšak chováním je nijak nestereotypizovali ani neomezovali. To dokládají i výše zmíněné možnosti nástupu do prvního zaměstnání, kdy je z rozhovorů patrné, že byly tehdejší studentky ve sportovní redakci vítané jako pomocná síla, zvláště během olympijských her. Například Barboru Kovaříkovou informoval vedoucí sportovní redakce, že se uvolnilo místo, regionální šéfredaktor nabídl Darině Vymětalíkové místo v Mladé frontě DNES a Barboru Žehanovou přijal na základní práce šéfredaktor Ivan Hamšík⁷⁹:

„Já myslím, že nezáleží na tom, jestli jste holka nebo kluk, ale záleží na tom, jestli tu práci chcete dělat a jestli pro to máte nadšení.“ (BŽ, 6)

⁷⁸ Diskriminací zde označujeme jakékoli omezování pracovní náplně a nasazení sportovní novinářky, pohled na ni „skrz prsty“, ať už ze strany kolegů, nebo okolí (příznivců sportu, rodinného okolí).

⁷⁹ BK, 2; DV, 7; BŽ, 2

„Pro část lidí to prostě bylo jenom zvláštní. Že prostě automaticky nepředpokládali, že žena může být sportovní redaktorka, protože vlastně do teď znali jenom muže, a když se v té době podívali na stránky novin, tak tam bylo sakra málo ženských jmen.“ (ANT, 12)

„Najednou viděli mladou holku, která začla chodit s foťákem, a nevěděli, kdo to je, tak spíš takový nedůvěřiví byli nebo nevěděli, co si maj myslet, ale že by mě někdo diskriminoval, protože jsem mladá nebo holka, nebo... to vůbec.“ (BR, 8)

Naopak respondentky, které jsme zařadili k částečně nespokojeným (Darinu Vymětalíkovou, Alici Němcovou Tejkalovou, Barboru Žehanovou, Alenu Benešovou), popsaly také několik událostí, které odkazovaly k zaujatému náhledu na ženy v tomto pracovním odvětví ze strany kolegů ze sportovní skupiny a okolí. Barbora Žehanová nejprve vyjádřila spokojenost s chováním kolegů a nadále svou vzpomínku podporovala, což by ji řadilo do předchozí skupiny. Ale poté vzpomněla vedoucího redakce Václava Pacinu, který se dle jejích slov na poradě rozčílil, protože během jeho nepřítomnosti vyslali ostatní novináři nově příchozí novinářku na hokejový zápas Kladna proti Spartě⁸⁰. Avšak nebyla jím ani jinými po tomto incidentu omezována. Pacinovo rozčilení si vysvětluje pouze jeho povahou, nikoliv špatně odvedenou prací. Tento nepatrný incident jsme zohlednili, i když respondentka nebyla během elévského období nijak omezována.

Alice Němcová Tejkalová nastínila svou zkušenost s organizátorem badmintonového turnaje. Ten předpokládal, že nemá znalosti o sportu, a tudíž chtěl vysvětlit pavoukový systém hry nově příchozí novinářce, kterou předtím považoval za produkční a svou promluvu adresoval doprovodnému kameramanovi⁸¹. Pozitivem předsudků je však jejich bourání. Němcová Tejkalová přesvědčila o své komentátorské kvalitě i vedoucího České asociace stolního tenisu. Tato respondentka sice nezmínila žádné výrazné omezování pracovního nasazení, byla posílána na sportovní akce, ale cítila, že bylo náročné se v redakci etablovat. Kariérní postup byl pomalý, protože dlouhou dobu jezdila na akce pozorovat starší kolegy při práci⁸². Náročnější bylo přesvědčit blízké okolí o ženské roli ve sportovní žurnalistice, kterou považovali za nepřirozenou:

„Já (...) jsem hrála závodně ping pong a (...) jsme jednou seděli se spoluhráčema u stolu, (...) tak jeden z těch kolegů Tonda tehdy říká ‚víš, ty jak tak teďka komentuješ

⁸⁰ BŽ, 6 a 8

⁸¹ ANT, 10

⁸² ANT, 8

ten ping pong, já nevím. Prostě ke sportu patří mužskej hlas a ne ženskej' a byl to vlastně jeden z nejčastějších stereotypů, se kterým jsem se setkávala.“ (ANT, 10)

Vladimír Drbohlav v první části rozhovoru okomentoval své zkušenosti s nástupem žen do sportovní žurnalistiky, kterých bylo v 60. a 70. letech 20. století ve sportovní redakci málo⁸³. Podle něj byla ženám ponechávána místa v exekutivních orgánech organizací a on sám v České televizi držel volné pozice pro studenty a studentky⁸⁴, kam později nastoupilo i několik žen z FSV UK, které jsme vybrali mezi respondentky této práce. Svou pozici si stejně jako Darina Vymětalíková musely teprve vybudovat navzdory zmiňovaným předsudkům.

Vymětalíková se potýkala s omezováním v pracovním nasazení takřka jako jediná ze zpovídaných. Pociťovala nedostatek úkolů nebo nasazování do méně důležitých úkolů, které však následně označila za výbornou žurnalistickou školu, nebo úplné vynechání z nich. Také zmínila, že v současnosti omezování novinářek převažuje spíše ve fotbale než v hokeji⁸⁵. V rámci České televize podle její výpovědi Robert Záruba argumentoval ‚konzervativním divákem‘, který není připraven na ženu komentující mužský sport:

„Byla taková jedna pověra, že prostě ti diváci na to budou reagovat negativně. Pochopitelně byl to nonsens z hlediska některých typů sportu. (...) Tak prostě byl to takovej bohužel přijatej a zakonzervovanej stereotyp, tak ten mužskej to udělá líp. Houby s voctem. Udělá to líp ten, kterej to dokáže. A (...) jestli je k tomu do tý doby nepustili, tak to nemohli dokázat.“ (VD, 3)

„Je úplně jedno, jak dlouho jsem byla v redakci, prostě vždycky jsem dostala nějaký minoritní sport. (...) dycky přijde ten dramaturg (...) a říká ‚tady nikdo není‘. Rozuměj, tam jsem jenom já a já bych prostě nezvládla dát pět otázek, přestože prostě třeba o tom tématu vím.“ (DV, 13)

Kromě slovních označení a vynechávání novinářky z práce však docházelo k různým excesům také v zákulisí sportovišť, v šatně, kde pro získání rychlého rozhovoru sportovci zkoušeli reakci novinářky, která za některým z nich přišla právě do jejich zázemí⁸⁶.

⁸³ VD, 1

⁸⁴ VD, 3

⁸⁵ DV, 11, 13, 17, 19 a 21

⁸⁶ VD 15 a 17

Podle Vladimíra Drbohlava to platí více pro fotbal než hokej, kde hranice těchto výstředností prolomila americká NHL:

„Tam jako si pánové předváděli, jak bude reagovat na to, když se obnaží.“ (VD, 17)

V rámci vykonávání profesních povinností v současnosti, ve kterých jsem zmínila během dotazování sběr informací v zákulisí sportoviště⁸⁷, se respondentky shodly na různých možnostech, buď na individuálním rozhovoru se sportovcem mimo zákulisí v případě nekonformity sportovce či novinářky, nebo přijetí přítomnosti novinářky s novináři v zákulisí sportoviště jako přirozeného jevu⁸⁸. Reichová tvrdí, že v rámci fotografování mužského sportu nejsou pro ženu vyhrazené hranice, jako například zákaz vstupu do šatny sportovců:

„Když se vyhraje mistrovské titul, tak je úplně normální, že se jde fotit do kabiny, (...). Je to vaše práce, je jedno, jestli jste chlap nebo ženská, slaví se v kabině, tak se jde prostě fotit do kabiny.“ (BR, 28)

Výskyt žen ve sportovní žurnalistice nyní považuje za přirozený mnohem více lidí, zejména novináři ve vedoucích pozicích nebo studenti na vysokých školách. Jejich kooperace s muži láká k televizním obrazovkám více diváků, kteří můžou občasné vystřídání pohlaví přivítat jako příjemnou změnu:

„Robert Záruba (...) se ptal někých psychologů, jak ještě přitáhnout jako pozornost lidí k obrazovce a (...) jedno z toho bylo střídání hlasů. Různých hlasů. To může být hluboký, vyšší, starý, mladý, ale nejjednodušší je vzít prostě mužský, ženský.“ (DV, 25)

„Mojí studenti, když přijdou na můj předmět, (...) Specifika sportovní žurnalistiky, (...) nekoukají na svoje spolužačky, které chtějí dělat sportovní novinářinu jako na něco exotického.“ (ANT, 14)

V porovnání současnosti a tehdejších kariérních začátků byly všechny respondentky jednotné. Názor kolegů na sportovní novinářky se změnil k lepšímu, i když stereotypizace žen jako součástí mediálního sportovního světa přetrvává i nadále. Avšak najdeme ji pouze v řadách fanoušků a diváků, kteří se ve svých komentářích a e-mailech zaměřují především na vzhled novinářek – míru nalíčení, oblečení a podobně více než u mužských kolegů. Tento případ se dotkl dvou respondentek Barbory Žehanové a Aleny Benešové,

⁸⁷ Tzn. sběr rozhovorů nebo fotografování po sportovním nasazení sportovce či sportovkyně v kabině.

⁸⁸ BŽ, 14

kteře se s podobnými komentáři setkávaly zejména od čtenářů, fanoušků, nebo rodinných příslušníků a známých:

„V práci prostě pochopili, že se v tom sportu vyznáme stejně jak ti muži, ale naopak zase třeba z okolí, z rodiny, z přátel jako slyším ,ty seš žena, ty tomu prostě vůbec nemůžeš rozumět, jako s tebou se o fotbale bavit nebudu‘.“ (AB, 48)

„Pak samozřejmě člověk si občas v těch onlajnech, nebo občas přistál nákej e-mail, že ‚jé, ženská komentuje hokej, běž radši k plotně‘.“ (BŽ, 10)

Vzhled byl součástí žurnalistického povolání pro ženy také v minulosti, stejně jako je tomu dnes u reporterek sportovního zpravodajství. Česká televize, která jako jediná v této analýze reprezentuje televizní médium, se při výběru zaměřovala spíše na znalosti, tematickou specializaci a schopnosti každé uchazečky, než na celkový vzhled, který hrál méně důležitou roli:

„Nechtěli jsme tam, aby tam byla někák s odpuštěním larva, která vo tom neví vůbec nic, která jenom něco interpretuje, protože poněvadž prostě něk vypadá. Ale skutečně naší snahou bylo vždycky, aby ten člověk, kterej mluví o té problematice, taky tu problematiku ovládal.“ (VD, 3)

Podobný přístup v současných médiích již takřka nenajdeme a v redakci mají ženy rovnocenné postavení s muži. Dvě respondentky to připisovaly rozšíření sportovní nabídky na českých televizních kanálech, vzniku programů sportovního zaměření, jejich vývoji a vyšší četnosti žen na sportovních televizních kanálech⁸⁹. Taktéž se shodly, že v tomto případě i v případě zapracování se do sportovní redakce není nutné rozlišovat pohlaví a stejně jako u výše zmíněných kariérních začátků spokojených respondentek bez výhrad záleží na projevení zájmu o sportovní témata nebo osobnosti člověka. Ondřej Trunečka uvedl, že u elévů bez rozdílu pohlaví je doba zapracování delší, ale není nutně stejná u všech. Pokud přijdou do redakce již zkušení novináři, je tato doba minimální⁹⁰. Avšak podle Aleny Benešové mezi ženami není v současnosti velký zájem o práci ve sportovní redakci, zejména v rozhlase. Dle jejího názoru za malý počet sportovních novinářek může i pohlavní nevyváženost fanoušků na stadionech⁹¹.

⁸⁹ DV, 25 a ANT, 14

⁹⁰ OT, 22

⁹¹ AB, 18 a 20

Na otázku omezení pracovního nasazení kvůli pohlaví, v tomto případě se zaměřením na skutečnost, že je ke sportovcům poslán mužský kolega, respondentky odpověděly negativně. Využívání ženského elementu pro získání více informací od sportovců nefunguje stoprocentně, sportovci dle nich nereagují jinak na novináře a novinářky a nepodávají rozdílné informace na základě pohlaví. Barbora Žehanová doplnila, že novinářky zastávají spíše práce, ve kterých participuje v roli informanta mediálního výstupu žena:

„Dělala se příloha Léto v MF DNES, ve kterých byly rozhovory s manželkami slavných sportovců. (...) tak když jsme dělali hokejovou přílohu k mistrovství světa, tak řešili jsme ‚vyberte nejhezčího hokejistu‘ dejme tomu a (...) to bylo dost často na mě, právě protože to spíš takovýto bližší, když si ženská povídá se ženskou, tak to může zafungovat jako jinak.“ (BŽ, 14)

Respondentky reprezentují spíše klasické redaktorské pozice v redakci, avšak jsou i takové, které pracují na vyšších postech, nebo v zákulisí produkce mediálního výstupu. Dle Vladimíra Drbohlava, který má největší kariérní zkušenosti ze všech respondentů, ženy pronikaly do sportovní žurnalistiky již v 70. letech minulého století, avšak zaujímaly spíše právě technické pozice v zákulisí médií. Objevovaly se i ženy, které byly slyšet v rozhlase a vidět na obrazovce již od 60. let 20. století, avšak ve střední Evropě jich bylo velmi málo⁹². Postupem času se osvědčovaly ve skriptování zpráv, poté začali vedoucí redakcí využívat ženského prvku k jejich hlasovému namlouvání. Po vzoru Kanady ženy poté nastupovaly na pozice reportérek živých přenosů, jak tomu bylo v případě České televize, která nyní disponuje širokou základnou sportovních novinářek účastnících se různých akcí včetně olympijských her⁹³.

Mezi respondenty jsou však i tací, podle kterých sportovní oddělení, v němž pracují, nedisponuje ženským prvkem. Jedním takovým je šéfredaktor pražské pobočky Mladé fronty DNES a iDnes.cz Ondřej Trunečka:

„V tuhle chvíli je v zásadě jednoznačný... a to sto procent mužů.“ (OT, 2)

Většina žen v současnosti pracuje v českých sportovních redakcích na pozicích řadových zaměstnankyň, tedy jako redaktorky, moderátorky, editorky. Výrazněji se ženy objevují jako spolukomentátorky, tzv. expertky na disciplíny, kterým se dříve jako sportovkyně profesně věnovaly. V zahraničí ženy zastávají i vyšší pozice, Vladimír

⁹² VD, 1

⁹³ VD, 3

Drbohlav zmínil například litevskou šéfredaktorku sportovní redakce, vyjmenoval několik sportovních komentátorek⁹⁴. Tuto pozici v Česku zastává jen minimum žen a spíše na úrovni odborného spolukomentátora. Z respondentek byla během své kariéry nejvýše Barbora Žehanová, a to na pozici zástupkyně šéfa sportovního oddělení⁹⁵. Za nejvyšší post ženy ve sportovní sekci Českého rozhlasu označila Alena Benešová svůj post koordinátorky⁹⁶ sportovní redakce, který nicméně považuje ve většině případů za rovnocenný s řadovým redaktorem:

„Já bych neřekla, že to je nějaký vyšší post než redaktor, ale když mám tu službu zrovna, tak jsem vlastně jakoby po tom našem šéfovi ta nejvyšší, no.“ (AB, 52)

Podle její kolegyně Barbory Kovařikové je v Českém rozhlase mnoho žen, avšak ve sportovní redakci působí pouze dvě, ona se svou kolegyní Alenou Benešovou. Ženy zastávají vyšší posty spíše v jiných tematicky zaměřených redakcích než ve sportovní:

„Je tam hodně kluků, většina chlapů, ale celé to zpravodajství, tak tam je hodně žen zpravodajek, editorky, takže i nadřizené těch našich redaktorů jsou ženské.“ (BK, 24)

7.3 Olympijské hry

Čtyři respondentky se za svou kariéru olympijských her zúčastnily, dvě respondentky zatím ne, a tři minimálně jednou odmítly nabídku výjezdu do dějiště her. Žádná nepovažovala pohlaví za důležitý faktor při výběru novinářů reprezentujících médium na olympijských hrách. Darina Vymětalíková poznamenala, že se na olympijských hrách novináři nezdržují déle, než je nutné. Pokud je tedy novinářka vyslána pouze na hokejové zápasy, po nich odlétá zpět do Česka. To činí maximálně dva týdny⁹⁷. Čas strávený v dějišti her tedy hraje také roli už kvůli ekonomice redakce.

O výběru novinářů, kteří se zúčastní olympijských her, podle odpovědí rozhoduje vedoucí sportovní redakce, nebo v případě České televize šéfkomentátor Robert Záruba, výkonný ředitel Jiří Podnikelský a teamleader Vladimír Drbohlav⁹⁸. Kritérii jsou především zkušenosti novinářů, kteří zvládnou časový tlak olympijských her. Důležitou roli zde hrají i sporty, kterým se novináři v profesním rámci věnují a schopnost přizpůsobit se

⁹⁴ VD, 7

⁹⁵ BŽ, 16

⁹⁶ Koordinátor pracuje podobně jako editor a šéfredaktor v tištěných médiích, rozdává kolegům úkoly a sestavuje denní vysílání.

⁹⁷ DV, 37

⁹⁸ VD, 19

nepředvídaným situacím a úkolům, které je v dané chvíli v dějišti olympijských her nutné zvládnout. Limitující je také finanční stránka redakce a její prioritizace sportů v rámci vysílání, nebo obsahu psaného média, tedy individuální rozdělení sportů na majoritní a minoritní v každé organizaci:

„Někdy je to problematický u těch naprosto menších sportů, poněvadž tam přece jenom závisí na i určitým permanentním sledování a to víte, může to někdo udělat školácky.“
(VD, 25)

„Myslím si, že to plyne z části přirozeně toho o tom, jakým sportům se ten novinář věnuje. Jestli je schopen (...) zvládnout tlak na olympijských hrách a být v rámci týmu.“
(BŽ, 28)

7.3.1 Sportovní novinářky na olympijských hrách

Čtyři respondentky potvrdily, že se účastnily olympijských her za svou kariéru nejméně jednou nehledě na typ média a označily tuto událost za ocenění své dosavadní práce a za nejvýznamnější sportovní akci, které se mohou zaměstnanci sportovních médií zúčastnit. Zařadili jsme sem i paralympijské hry, které obecně neprezentuje vysoký počet českých novinářů vzhledem k nižší úrovni jejich znalostí v tomto tematickém okruhu ve srovnání s běžnými olympijskými hrami. Jedná se o náročnější prostředí kvůli nutné kooperaci v každé situaci, avšak i konkurenci při přinášení nových a poutavých informací, které jsou součástí již výše zmíněné kompetence každého vyslaného jedince. Z respondentek se jich zúčastnila pouze Alice Němcová Tejkalová, pro kterou to byla jediná zkušenost s olympijskými hrami.

Dvě z dotazovaných vyjely do dějiště her také jako press attaché⁹⁹. Žádná z nich se olympijského dějiště nedočkala v elévském období, což obecně svědčí o tom, že elévští novináři musí nejprve získat praxi, než dostanou příležitost hry mediálně pokrývat. Tato doba se u respondentek pohybovala mezi dvěma a osmi a více lety práce ve sportovní redakci. Dle Vladimíra Drbohlava však tento vývoj není nutný, i když je lepší, že novinář pozná všechny stupně redakce a jejich problematiku¹⁰⁰. Darina Vymětalíková se podívala až na zimní hry v Pchjongčchangu v roce 2018. Více se jí zabývám v následující podkapitole o omezené účasti respondentek na olympijských hrách.

⁹⁹ Tiskový orgán sportovního týmu reprezentující sportovní tým dané země, za kterou vyjíždí a udržující kontakt s médii.

¹⁰⁰ VD, 21

Respondentky spadající do této první kategorie byly vyslány do dějiště her na základě dobrých referencí a zkušeností se sportovní žurnalistickou prací. Všechny se shodly, že redakce vysílá pouze zkušené novináře a novinářky, kteří jsou schopni se adaptovat na prostředí a zvládat velký časový tlak, být týmovými hráči, případně jsou schopni koordinovat činnost ostatních novinářů z redakce a zaměřit se na sport, který není v jejich užší specializaci. Důležitým faktorem pro výběr zástupců redakce v dějišti je také tematické zaměření každého z nich. Olympijské hry pokrývají nejčastěji ti, kteří rozumí letním či zimním olympijským sportům a zabývají se jimi ve své práci:

„Co byla jako jedna z těch zlomovějších věcí pro mě, že jsem (...) postupně přestala psát o hokeji a víc jsem se začala věnovat olympijským sportům. Kerý nejsou zas tak masový.“
(BŽ, 10)

Česká televize vysílá pravidelně do dějiště olympijských her početnou skupinu svých zástupců, mezi kterými se pohybují i ženy. V případě zimních her se jedná zejména o hokejové reportérky a redaktorky. Počet pravidelně pokrývajících novinářek za poslední olympiády od roku 2012 označil Vladimír Drbohlav za kvarteto, doplňují je programová koordinátorka Markéta Vránková a maskérky¹⁰¹.

K náplni práce zúčastněných novinářek patřily základní žurnalistické činnosti, jako například vytváření podkladů pro mediální výstupy, představování jednotlivých sportů příjemcům, zpravodajské reportáže, moderování studií a jejich částí a skriptování. Podle Vladimíra Drbohlava se právě ve skriptování velká spousta žen v minulosti osvědčila. To vedlo k významnému otevření sportovní žurnalistiky ženám¹⁰².

7.3.2 Omezená účast na olympijských hrách

Čtyři respondentky uvedly, že se během své kariéry někdy olympijských her nezúčastnily z důvodu, který uvedeme níže, nebo se olympiády nezúčastnily. Důvody demonstrujeme i na respondentkách, které se v průběhu své kariéry her alespoň jednou zúčastnily. V této kapitole zmiňujeme také ty, kterým byla účast v dějišti her někdy nabídnuta, avšak z jejich strany odmítnuta, nebo jim nebyla účast umožněna. Nevybrané respondentky spojuje účast na jiných akcích, mezi které patří mistrovství Evropy, mistrovství světa a podobně. Ty také spojuje absence sdělení důvodu od vedoucího sportovní redakce, proč se práce v dějišti her nezúčastní.

¹⁰¹ VD, 13

¹⁰² VD, 3

Barbora Kovaříková se prozatím nedočkala žádné pozvánky účastnit se práce v dějišti her z důvodu minimálních zkušeností a znalostí. Působí totiž v Českém rozhlase teprve krátce a sama sebe označila za nekvalifikovanou pro výběr k vycestování do dějiště olympijských her:

„Šance, že bych třeba jela na olympiádu, tak to by muselo být fakt, že bych prokázala takový schopnosti a znalosti, (...) že jsem tam nepostradatelná.“ (BK, 18)

Zbylé tři respondentky, ať už měly někdy v minulosti zkušenost s hrami nebo ne, odmítly reprezentaci redakce v dějišti kvůli péči o malé děti, nebo brzkému termínu porodu v případě Alice Němcové Tejkalové¹⁰³. To byl také nejčastější důvod u ostatních respondentek, které se her nezúčastnily, a názor u zúčastněných, kterých jsme se taktéž na tento důvod zeptali. Avšak tyto důvody nejsou pouze záležitostí žen, ale i mužů, jež upřednostní před pracovní příležitostmi rodinné záležitosti, které redakce respektují:

„Kolega ale čekali miminko, takže nejel a rozhodlo se to, že pojedou já.“ (BR, 14)

„Protože jsem v době třeba tady tý zimní olympiády měla ještě malý dítě, tak jsem nechtěla se od něj vzdalovat na vlastně tři týdny doslova, takže... ale jako nabídku jsem dostala.“ (AB, 12)

Vladimír Drbohlav a Barbora Reichová do výčtu důvodů přidali ještě bezpečnostní důvody, kvůli kterým novinář nebo novinářka odmítnou vycestovat. V případě České televize se však tak nestalo, i když důvodem pro nezúčastnění se her v Riu v roce 2016 mohla být horečka dengue¹⁰⁴.

Darina Vymětalíková je jediná z dotazovaných, kterou redakce na hry do roku 2008 nevyslala a ani jí tu možnost nenabídla. Poté jejím důvodem byla péče o děti¹⁰⁵. V elévském období byli takto omezováni i mužští kolegové. Tuto situaci bychom přiřadili k výše zmíněné diskriminaci elévů bez rozdílu pohlaví ve sportovní redakci. Přestože během pozdějších let nabyla kompetencí a znalostí, které by ji opravňovaly zúčastnit se her, nabídku nedostala, což bychom označili za genderovou stereotypizaci, kdy je okolím na ženu ve sportovním odvětví nahlíženo jako na cizí prvek, který nemůže sportu rozumět, a tudíž o něm referovat:

¹⁰³ ANT, 24

¹⁰⁴ VD, 23 a BR, 38

¹⁰⁵ DV, 27

„Do toho roku 2008 jsem nebyla na olympiádě, protože prostě mě k tomu nepustili. Po roce 2008 nebo spíš jako 2010, tak, musím teda přiznat, že to je částečně i proto, že jsem měla ty malé děti a takle. Nikdo mě neoslovil.“ (DV, 27)

7.3.3 Vnímání zastoupení žen ze zahraničí

Respondentky jsme také požádali o reprodukci jejich názoru na domácí a zahraniční sportovní novinářky, jejich počet na olympijských hrách, popřípadě srovnání jejich počtu s Českou republikou.

Podobně jako u vybraných novinářek pro tuto práci respondentky uvedly mezi důvody nízkého počtu domácích i zahraničních sportovních novinářek na olympijských hrách různé fáze mateřství. I zde zdůraznily nedůležitost rozlišování pohlaví, jelikož i muži mnohdy odmítli nabídku vycestovat do dějiště olympijských her z rodinných důvodů, či se kvůli nim na několik dní vrátili z dějiště her domů.

Alena Benešová nízký počet novinářek z rozhlasového typu média na olympijských hrách přisuzuje obecně nízkému zájmu žen o práci sportovní novinářky v rádiu¹⁰⁶. Nízký zájem je podle Barbory Žehanové a Barbory Reichové obdobný i u fotografek, které považují focení za fyzicky náročnou činnost. To je také důvodem odmítnutí mužů i žen vycestovat do dějiště her¹⁰⁷. Dalším je i jiné tematické zaměření žen v tomto oboru, jak doložíme v následující citaci, a nespokojenost s nutnou flexibilitou práce:

„Celkově moc ženských sport nefotí, protože je to zaměstnání náročný nejenom fyzicky, kvůli tomu těžkému vybavení, na olympiádě obzvlášť, vlastně v šest ráno vstanete a v jednu hodinu přijedete na hotel, takže v podstatě jste celý den v zápraží. (...) ale nechtějí tam jezdit ani některý chlapi, protože jim to přijde třeba náročný (...) většinou ženský maj rodinu nebo chtějí mít řád, chtějí vědět, že jdou do práce v osm a vrátějí se ve čtyři, v práci v novinách se to nedá v žádném případě zaručit. (...). Třeba fotky dětí fotí spíš ženský, (...) lidi přijdou přesně, voni ví, kdy mají padla, (...) chlapi zase fotí víc ty reportáže a dokument a tak dále. A to není jen po Český republice (...). Celkově těch sportovních novinářek není moc, protože večer jet na fotbalovej zápas, (...) chce být ženská večer doma nebo jít někam na víno.“ (BR, 36)

Stejně jako české mají i zahraniční redakce ženy v dějišti her nebo na jiných vrcholných sportovních akcích. Avšak podle odhadu Dariny Vymětalíkové jejich počet dosahuje zhruba

¹⁰⁶ AB, 18

¹⁰⁷ BŽ, 38 a BR, 34 a 36

třetiny celkového počtu zúčastněných novinářů¹⁰⁸. Dle získaných dat uvedených podrobněji v teoretické části v kapitole 4.3.1 se mezi lety 2006¹⁰⁹ a 2018 průměrně na jednu olympiádu zúčastnilo 10,24 % českých sportovních novinářek, z nichž 9,72 % bylo z České televize. Z celkového počtu účastníků (zahraničních mužů a žen včetně Čechů a Češek) bylo na olympiádách v rocích 2016 a 2018 průměrně 22,04 % žen, tedy zhruba pětina. Češky tvořily 0,03 % zúčastněných. Podle Vymětalíkové je sportovní žurnalistika a zvláště olympijské hry v zahraničních redakcích výhradně mužská záležitost. V televizních médiích zastávají ženy spíše jiné pozice, než na kterých vidíme novinářky na obrazovkách v Česku, tedy jako reportérky nebo v ojedinělých případech jako komentátorky. V současnosti podle ní spíše moderují souhrny sportovního zpravodajství a jsou kvůli vzhledu příjemným lákadlem pro oko mužského diváka:

„Ono v tom hokeji paradoxně třeba se jako motají reportérky. Třeba v NHL. Ale nikdo na té pozici reportéra přestávkových rozhovorů. Nikdo. Já se na světovém poháru mezi (...) 250 novinářů, tak tam byly tři ženy (...) takže já tam byla jediná tam dole, kde bylo prostě dvacet štábů z nejlepších televizí světa, jsem tam byla jediná žena. Takže jako ženy tam jezdí, ale teď jde o to, na jakých pozicích.“ (DV, 49)

¹⁰⁸ DV, 51

¹⁰⁹ Toto rozmezí jsme vybrali vzhledem k jediné možné datové shodě ve všech datech o českých redakcích (z České televize a ostatních redakci). I když mi byla e-mailem dodána i data z jiných olympiád, neshodovala se s ostatními kategoriemi a ve většině chyběl rok 2002 nebo 2004. Důvody absence těchto roků udáváme taktéž v kapitole 4.3.1.

8 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jaké je zastoupení sportovních novinářek v dějištích olympijských her (letních i zimních) v současnosti a v minulosti. Toho jsme dosáhli skrze analýzu osobních zkušeností respondentů a respondentek působících ve sportovních redakcích českých soukromých médií a médií veřejné služby, nebo kteří mají zkušenosti s touto prací v minulosti. Prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů jsme analyzovali výpovědi celkem osmi respondentů, šest z nich byly současné nebo bývalé sportovní žurnalistky a dva z toho zástupci vedoucích pozic sportovní redakce. V rámci dotazování nás zajímaly i backgroundové informace týkající se pozice sportovní novinářky ve sportovní redakci a začátky každé respondentky, kde by se osvětlilo, jak se k této práci dostala a jak vypadalo elévské období ve sportovní žurnalistice pro ženu, popřípadě první zkušenosti s olympijskými hrami.

Data z dřívějších let i ze současnosti ukazují především na nízký počet sportovních novinářek reprezentujících média na olympijských hrách. Z českých redakcí na ně vycestuje zhruba pětina všech vyslaných českých mediálních pracovníků, v celosvětovém měřítku jich není ani půl procenta (data jsou k nahlédnutí v kapitole 4.3.1).

Všechny respondentky měly od dětství nebo adolescentního věku vztah ke sportu a byly k němu určitým způsobem vedeny. Většina z nich se během prvních pracovních zkušeností ve sportovní redakci setkala s olympijskými hrami a pomáhala se základními pracemi. V elévském období se majoritní část z nich neseetkala s diskriminací kvůli nízkému věku nebo pohlaví, jak doplnili také respondenti reprezentující vedoucí pozice hierarchie sportovní redakce, a zároveň byla považována za výpomoc během her. Těch se s pozdějším interním zaměstnaneckým poměrem i zúčastnila. Jedna respondentka však prezentovala výraznější diskriminaci v redakci, kdy jí byl i po elévském období omezen přístup k populárnějším, mainstreamovým sportům. Z rozhovoru je patrné, že v prvních osmi letech 21. století byl důvodem pro vyřazení této novinářky z pokrývání těchto sportů zejména konzervativní český divák a poté mateřství. To, že se zúčastnila dějiště her až v roce 2018 si nedokáže sice sama vysvětlit, ale jedná se o reportérku České televize, která má zkušenosti s komentováním volejbalu a pokrývá značné množství hokejových zápasů v Česku. Její účast v dějišti olympijských her bych tedy přiřadila k rozšiřujícímu se počtu žen ve sportovních redakcích, její dlouhodobé spolupráci s Českou televizí a průzkumu Roberta Záruby jako vedoucího sportovní redakce, že diváci jsou k obrazovce přitahováni také například střídáním různých hlasů.

I když stereotypizace sportovních novinářek referujících o mužských sportech převládala zvláště v minulosti, je na ně nahlíženo jako na cizí prvek i dnes, jak vyplývá z rozhovorů s respondentkami. Nicméně se s takovými názory setkáváme pouze v mimoredakčním prostředí. Takto konzervativně dnes smýšlí fanoušci, novinářčini blízcí i týmoví spoluhráči. Jsou přesvědčeni, že dominantně prezentovaný mužský sport je záležitostí zejména maskulinní části sportovního zpravodajství.

Z hlediska olympijských her jsou podle respondentů a respondentek pro výběr reprezentantů redakce na tuto akci zásadní především pracovní zkušenosti a schopnosti novinářů a novinářek. Zúčastněné respondentky byly ve většině případů vybrány právě na základě těchto zmíněných a dalších důvodů, které vyjmenováváme v kapitole 7.3.1 o přítomných novinářkách na olympijských hrách.

Dle názorů respondentek nemají ženy zvláště v České republice zájem pracovat ve sportovních odděleních médií, zejména v rozhlasovém médiu a ve fotožurnalistice. Dle respondentek různého profesního zaměření je toto zaměstnání pro ženy neatraktivní vzhledem k jeho fyzické náročnosti a omezujícím požadavkům na výkon práce, mezi které patří časová flexibilita. Většina sportů se totiž odehrává ve večerních hodinách a o víkendech. Avšak tyto odpovědi a názory nelze generalizovat na všechny ženy i proto, že se autorka práce zabývala především hledáním odpovědí na hlavní cíle práce. Sběr těchto dat, která by umožnila generalizaci vyřčeného, nepovažovala za korespondující s tématem a cílem práce.

Nejčastějším důvodem odmítnutí či neúčasti byly rodinné záležitosti, které limitují novináře bez rozdílu pohlaví v přijetí nabídky k vycestování do dějiště her, popřípadě i bezpečnostní rizika v dané zemi. Respondentky nejvíce zmiňovaly mateřství jako důvod nízkého počtu novinářek v dějišti her. Stejně důvody shledaly také u nízkého počtu zahraničních sportovních novinářek. K nim se přidává i fakt, že ženy v médiích a jejich zákulisí zastávají spíše jiné pozice, než které zastávají novinářky v Česku. Obdobně je tomu u fotografek, u kterých navíc přidaly respondentky důvod velké fyzické námahy. Na příkladu České televize se ukázalo, že nízký počet zapříčinily na přelomu století a v následujících několika letech předsudky konzervativního diváka. Podle zástupců televize nebyla veřejnost na ženy na obrazovkách, v rozhlase nebo papíře zvyklá a sport chápala jako ryze mužský. Vedoucí sportovních oddělení byli při výběru novinářů omezení příjemcem, což často znemožňovalo vycestování některých z nich do dějiště olympijských her. Mimo jiné to vedlo k omezení pracovní náplně novinářek. V současnosti je ženám nabízeno více možností vycestování.

Použitá literatura

A Match made in Heaven. In: CASHMORE. *Making sense of sports*. 4th ed. New York: Routledge, 2005, s. 319-345. ISBN 9780415348539.

Association for Women in Sports media [online], 1987. [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: <http://awsmonline.org/>

BRYANT, Jennings a Andrea M. HOLT. A Historical Overview of Sports and Media in the United States. RANEY, Arthur A. a Jennings BRYANT. *Handbook of Sports and Media*. Mahwah, N. J.: L. Erlbaum Associates, 2006, s. 22-45. ISBN 9780805851892.

Čo je kvalitatívny výskum?. In: SILVERMANN, David a Martin ŠTULRAJTER. *Ako robíť kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar, 2005, s. 13-24. Pegas (Ikar), zv. 8. ISBN 80-551-0904-4.

FRANKS, Susan. *Women hit the headlines in sport – why aren't there more writing about it?* [online]. 18. srpna 2016 [cit. 2019-01-30]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/media/2016/aug/18/women-sport-rio-olympics-female-sports-journalists>

FRANKS, Suzanne a Deirdre O'NEILL. *Women reporting sport: Still a man's game?* [online]. 2015, 17(4), 474-492 [cit. 2019-01-30]. DOI: 10.1177/1464884914561573. ISSN 1464-8849. Dostupné z: <http://openaccess.city.ac.uk/12167/>

Gender and Race. In: SCHULTZ, Brad. *Sports Media: Reporting, Producing and Planning*. USA, 2002, s. 229-245.

GROZA, Adam a Ben ARBOUR. *3 fatal flaws in the “gender as social construct” position* [online]. 25. května 2018 [cit. 2019-01-22]. Dostupné z: <https://erlc.com/resource-library/articles/3-fatal-flaws-in-the-gender-as-social-construct-position>

HAMMERSLEY, Martyn. *Reading ethnographic research: a critical guide*. Londýn: Longmans, c1990, s. 57. ISBN 0582053102.

HAVELKOVÁ, Hana a Mirek VODRÁŽKA, ed. *Žena a muž v mediích*. Praha: Nadace Gender Studies, 1998. Černá kočka. ISBN 80-902-3672-3.

HRADÍLKOVÁ, Jana. Gender a publicistika z krizové země. In: JIRÁK, Jan, Barbara KÖPPLOVÁ a Radim WOLÁK. *Česká novinářka: K postavení a obrazu novinářek v českých médiích*. Praha: Portál, 2011, s. 23. ISBN 978-80-262-0056-7.

Interview 'Facts' as Evidence to Support Inferences to Eventual Theorization/Representation Models. In: WENGRAF, Tom. *Qualitative Research Interviewing: Biographic Narrative and Semi-Structured Methods*. SAGE Publications, 2001, s. 2-15.

JAMAIN, Mathilde. *Sports Photography* [online]. IOC: The Olympic Museum, 2017 [cit. 2019-01-29]. Dostupné z: [https://stillmed.olympic.org/media/Document %20Library/Museum/Visit/TOM-Schools/Teaching-Resources/2017/Sports-Photography/Sports-Photography-Information-Sheet-EN.pdf#_ga=2.186619945.1656576773.1548748464-1065171916.1548748464](https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/Museum/Visit/TOM-Schools/Teaching-Resources/2017/Sports-Photography/Sports-Photography-Information-Sheet-EN.pdf#_ga=2.186619945.1656576773.1548748464-1065171916.1548748464)

JIRÁK, Jan, Barbara KÖPPLOVÁ a Radim WOLÁK. České novinářky: dolů po schodišti nahoru. In: JIRÁK, Jan, Barbara KÖPPLOVÁ a Radim WOLÁK. *Česká novinářka: K postavení a obrazu novinářek v českých médiích*. Praha: Portál, 2011, s. 9. ISBN 978-80-262-0056-7.

KOVAŘÍKOVÁ, Hana. *Sportovní zpravodajství v agendě českých deníků: proměny pokrytí a prezentace sportů a vliv na veřejnou agendu v letech 1993-2007*. Praha, 2009. Diplomová práce. Fakulta společenských věd Univerzity Karlovy. Vedoucí práce PhDr. Alice Tejkalová a PhDr. Tomáš Trampota, Ph.D.

KUBÁLKOVÁ, Petra. Ženy v médiích- ženy v číslech. In: JIRÁK, Jan, Barbara KÖPPLOVÁ a Radim WOLÁK. *Česká novinářka: K postavení a obrazu novinářek v českých médiích*. Praha: Portál, 2011, s. 38. ISBN 978-80-262-0056-7.

Kvalitativní výzkum. In: HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012, s. 43-62. ISBN 978-80-262-0219-6.

LARROSA, Miranda. *Broadcasting the Olympic Games: The Media and the Olympic Games - Historical Overview* [online]. The Olympic Museum: IOC, 2016 [cit. 2019-01-29]. Dostupné z: [https://stillmed.olympic.org/media/Document %20Library/Museum/Visit/TOM-Schools/Teaching-Resources/Broadcasting-the-Olympic-Games/FicheInfo_DiffusionJO_historique_ENG.pdf](https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/Museum/Visit/TOM-Schools/Teaching-Resources/Broadcasting-the-Olympic-Games/FicheInfo_DiffusionJO_historique_ENG.pdf)

LEVINSON, David a Karen CHRISTERSEN. *Encyclopedia of world sport: From Ancient Times to the Present*. New York: Oxford University Press, 1999, s. 242. ISBN 0195127781.

MACHARIA, Sarah. *Who Makes the News?: Global Media Monitoring Project 2015*. GMMP, 2015. [online]. [cit. 2019-01-22]. Dostupné také z: http://cdn.agilitycms.com/who-makes-the-news/Imported/reports_2015/global/gmmp_global_report_en.pdf#page=68

MCCOMBS, Maxwell E. a Donald L. SHAW. The Agenda-Setting Function of Mass Media. In: *The Public Opinion Quarterly*. Vol. 36 No. 2. Oxford University Press, 1972, s. 176-187.

News Gathering and Reporting. In: DOMINICK, Joseph R. *The Dynamics of Mass Communication*. 3. University of Georgia, Athény: McGraw-Hill Publishing Company, 1990, s. 327.

O'SULLIVAN, Tim, Brian DUTTON a Phillip RAYNER. *Studying the media: an introduction*. 2nd ed. New York: Co-published in the USA by Oxford University Press, c1998, s. 157. ISBN 034067685X.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Libri, 1999, s. 173. ISBN 80-85983-76-1.

PHILLIPS, Susan P. Defining and measuring gender: A social determinant of health whose time has come. *International Journal for Equity in Health* [online]. BioMed Central, 13. července 2005 [cit. 2019-01-21]. Dostupné z: <https://equityhealthj.biomedcentral.com/articles/10.1186/1475-9276-4-11>

Pro analýzu genderové nerovnosti je nezbytná koncepce „patriarchátu“. In: RYBECKÁ, Ivana. *Kniha sociologie*. Praha: Knižní klub, 2016, s. 96-99. ISBN 978-80-242-5395-4.

Qualitative Interviewing. In: PATTON, Michael Quinn. *Qualitative research and evaluation methods*. 3 ed. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, c2002, s. 341-348. ISBN 0-7619-1971-6.

RAKUŠANOVÁ, Lída. Zkušenost volné novinářky: aneb Propast mezi teorií a praxí. In: JIRÁK, Jan, Barbara KÖPPLOVÁ a Radim WOLÁK. *Česká novinářka: K postavení a obrazu novinářek v českých médiích*. Praha: Portál, 2011, s. 23. ISBN 978-80-262-0056-7.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 139. ISBN 80-7178-926-7.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. *Žurnalistika a komunikace*. ISBN 978-80-247-3568-9.

Sexualita a gender. In: GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013, s. 533-575. ISBN 728-80-257-0807-1.

TEJKALOVÁ, Alice. Sportovní reportáž lehce alternativně. In: OSVALDOVÁ, Barbora, Radim KOPÁČ a Alice TEJKALOVÁ. *O reportáži, o reportérech*. Praha: Karolinum, 2010, s. 105-112. ISBN 978-80-246-1781-7.

The Commercialization of Sport. In: MCCOMB, David G. *Sports in World History*. New York: Routledge, 2004, s. 108. ISBN 0415318122.

The Nature of News. In: LIPPMANN, Walter. *Public opinion*. Mineola, N. Y.: Dover Publications, 2004, s. 188. ISBN 0-486-43703-5.

The Significance of Gatekeeping. In: SHOEMAKER, Pamela L. a Tim P. VOS. *Gatekeeping theory*. New York: Routledge, 2009. ISBN 978-0-203-93165-3.

Who Makes the News? [online]. [cit. 2019-01-22]. Dostupné z: <http://whomakesthenews.org/>

Who Makes the News?: Global Media Monitoring Project 2015. Regional Report. GMMP, 2015. [online]. [cit. 2019-01-22]. Dostupné také z: http://cdn.agilitycms.com/who-makes-the-news/Imported/reports_2015/regional/Europe.pdf

Writing About Qualitative Research. In: MILES, Matthew B., A. Michael HUBERMAN a Johnny SALDAÑA. *Qualitative data analysis: a methods sourcebook*. Third edition. Thousand Oaks, California: SAGE Publications, [2014], s. 324. ISBN 978-1-4522-5787-7.

Další zdroje

10 věcí, které by měl novinář dneška ovládat. In: *Rozhlas.cz: PRESSpektivy* [online]. Český rozhlas, 2015, 6. 10. 2015 [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: https://www.rozhlas.cz/presspektivy/trendy/_zprava/10-veci-ktre-by-mel-novinar-dneska-ovladat--1538754

Barbora Žehanová 28. 2. 2019

BENEŠOVÁ, Alena. Alena Benešová. In: *Český rozhlas: Sportovní redakce* [online]. [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: https://www.rozhlas.cz/lide/czp_sportovni/_osoba/765

Domácí noviny: Redakce [online]. Domácí noviny [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: <http://redakce.domacinoviny.cz/>

Fakulta první volby: Inspirativní místo pro studium i vědu. In: *IForum* [online]. Karlova univerzita v Praze [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: https://iforum.cuni.cz/IFORUM-16204-version1-alice_nemcova_tejkalova_volebni_program_a_zivotopis.pdf

KOVAŘÍKOVÁ, Barbora. Barbora Kovaříková. In: *Český rozhlas: Sportovní redakce* [online]. [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: https://www.rozhlas.cz/lide/zpravodajstvi/_zprava/barbora-kovarikova--1796166

Markéta Vránková 20. 3. 2019

PIKA, Tomáš. Proč kulhá regionální novinařina? Fluktuace, málo příliš vytižených redaktorů a zájmy inzerentů. In: *Hlídací pes* [online]. Olomouc, 23. 6. 2017 [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/proc-kulha-regionalni-novinarina-fluktuace-malo-prilis-vytizenych-redaktoru-zajmy-inzerentu/>

SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ. *Title IX of the Education Amendments of 1972*. In: The United States Department of Justice, 1972, 20 U.S.C. §1681. Dostupné také z: <https://www.justice.gov/crt/overview-title-ix-education-amendments-1972-20-usc-1681-et-seq>

ŠULEJOVÁ, Markéta. "Focení je jako sport. Dá se natrénovat," říká Barbora Reichová. In: *Média IKSŽ: Studentské práce* [online]. Praha: Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 29. 1. 2018 [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: <http://media.fsv.cuni.cz/2018/01/29/foceni-jako-sport-da-se-natrenovat-rika-barbora-reichova/>

Teaching Resources. In: *The Olympic Museum* [online]. [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: <https://www.olympic.org/museum/visit/schools/teaching-resources>

Tokenism. In: *Cambridge Dictionary* [online]. [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/tokenism>

Přílohy

Následující přílohy prezentují vybraná data z projektu *The Global Media Monitoring Project 2015*¹¹⁰, který monitoruje každých pět let od roku 1995 změny v poměru genderového zastoupení v médiích. Celková data výzkumníci získali od dobrovolných týmů ze 114 zemí světa, kde monitorovali 22 136 publikovaných článků, vysílání nebo tweety od 2 030 mediálních domů.

Následující data jsou pouze vybranými kategoriemi ze zkoumaných. Hlavní výzkumná témata „*Témata hlavních podstatných zpráv v novinách, televizi a rádiu*“, „*Příběhy reportované hlavním tématem. Noviny, rádio, televize*“, „*Příběhy se ženami jako hlavními subjekty zprávy. Noviny, rádio, televize*“ se zabývají podkategoriemi Věda a zdraví; Společnost a právo; Kriminalita a násilí; Celebrity, umění a sport; Ekonomika; Politika a vláda. Pro účely této práce jsme vybrali pouze podkategorie Celebrity, umění a sport.

Témata hlavních, podstatných zpráv v novinách, televizi a rádiu¹¹¹, podkategorie „Celebrity, umění a sport“¹¹².

	1995		2000		2005		2010		2015	
	Ženy %	Muži %	Ženy %	Muži %	Ženy %	Muži %	Ženy %	Muži %	Ženy %	Muži %
Celebrity, umění a sport	24	76	23	77	28	72	26	74	23	77

Tabulka č. 1 – Procentuální vyjádření poměrného zastoupení žen a mužů v mediálních produktech na téma Celebrity, umění a sport v rámci hlavního tématu dne

Procentuální vyjádření toho, kolik procent žen referovalo o hlavních tématech v novinách, televizi a rádiu¹¹³, podkategorie „Celebrity, umění a sport“ s chybějícími daty za rok 1995.

	1995		2000		2005		2010		2015	
	Ženy %	Muži %	Ženy %	Muži %	Ženy %	Muži %	Ženy %	Muži %	Ženy %	Muži %
Celebrity, umění a sport	-	-	27	73	35	65	38	62	33	67

Tabulka č. 2 - Procentuální vyjádření poměrného zastoupení žen a mužů referujících o mediálních produktech na téma Celebrity, umění a sport

¹¹⁰ http://cdn.agilitycms.com/who-makes-the-news/Imported/reports_2015/highlights/highlights_en.pdf

¹¹¹ V originále *Main Story Topics, Newspaper, Television, Radio*

¹¹² V originále *Celebrity, Arts & Sport*

¹¹³ V originále *Stories Reported by Major Topic, Newspaper, radio, television*

Následující tabulka se zabývá kategorií „Příběhy žen jako hlavních subjektů. Noviny, televize, rádio“, která zkoumala mimo jiné podkategorii „Celebrity, umění a sport“ s chybějícími daty za rok 1995. Tato data se zabývají pouze vyjádřením toho, kolik procent žen bylo vyobrazeno v kategorii „Celebrity, umění a sport“ za dané roky. Nezabývá se muži.

	2000	2005	2010	2015
Celebrity, umění a sport	16 %	17 %	16 %	14 %

Tabulka č. 3 - Procentuální zastoupení žen jako hlavních subjektů článků na téma Celebrity, umění a sport

Následující tabulky znázorňují taktéž vybraná data z celkového výzkumu zemí na různá témata uvedená nad danou tabulkou, ke které se vztahují. Česká republika se tohoto výzkumu nezúčastnila. Pro účely této práce jsme vybrali pouze evropské země, které se zúčastnily výzkumu.

Internet, Twitter – mediální pracovníci v tématech Celebrity, umění a sport

	Ženy		Muži	
	%	počet	%	počet
Austria	10 %	2	90 %	19
Belarus	25 %	2	75 %	6
Belgium - French and Flemish	67 %	6	33 %	3
Bosnia and Herzegovina	40 %	2	60 %	3
Bulgaria	0 %	0	0 %	0
Croatia	0 %	0	0 %	0
Cyprus	0 %	0	100 %	1
Denmark	40 %	12	60 %	18
Estonia	45 %	5	55 %	6
Finland	0 %	0	100 %	1
France	30 %	17	70 %	40
Germany	0 %	0	100 %	1

Mediální pracovníci na internetu podle zaměstnání – žurnalisté, filmový tvůrce atd.

	Ženy		Muži	
	%	Počet	%	počet
	0 %	0	0 %	0
	0 %	0	100 %	2
	20 %	1	80 %	4
	0 %	0	100 %	2
	0 %	0	0 %	0
	0 %	0	0 %	0
	0 %	0	0 %	0
	22 %	2	78 %	7
	0 %	0	100 %	5
	0 %	0	100 %	2
	11 %	2	89 %	17
	0 %	0	100 %	3

Hungary	15 %	2	85 %	11
Iceland	14 %	2	86 %	12
Italy	51 %	19	49 %	18
Luxembourg	19 %	9	81 %	38
Malta	0 %	0	0 %	0
Montenegro	0 %	0	0 %	0
Netherlands	3 %	2	97 %	74
Norway	17 %	3	83 %	15
Poland	0 %	0	100 %	4
Portugal	0 %	0	100 %	4
Romania	100 %	1	0 %	0
Serbia	50 %	1	50 %	1
Spain	45 %	14	55 %	17
Sweden	8 %	1	92 %	11
Switzerland	0 %	0	100 %	1
Turkey	0 %	0	0 %	0
United Kingdom	7 %	1	93 %	13

40 %	2	60 %	3
14 %	1	86 %	6
0 %	0	100 %	1
20 %	1	80 %	4
0 %	0	0 %	0
0 %	0	100 %	1
18 %	4	82 %	18
0 %	0	100 %	4
25 %	1	75 %	3
0 %	0	0 %	0
100 %	1	0 %	0
0 %	0	0 %	0
82 %	9	18 %	2
50 %	1	50 %	1
40 %	2	60 %	3
0 %	0	100 %	3
6 %	1	94 %	15

Tabulka č. 4 – Procentuální a početní zastoupení mediálních subjektů v dané mediální oblasti

Následující tabulka znázorňuje procentuální a početní zastoupení reportérů a reportérek v typech médií – tisku, rádiu a televizi za rok 2015.

	Tisk				Rádio				Televize			
	Ženy		Muži		Ženy		Muži		Ženy		Muži	
	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet
Austria	39%	17	61%	27	67%	6	33%	3	80%	8	20%	2
Belarus	51%	18	49%	17	0%	0	0%	0	100%	3	0%	0
Belgium - French and Flemish	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
Bosnia and Herzegovina	48%	10	52%	11	36%	8	64%	14	56%	22	44%	17
Bulgaria	86%	12	14%	2	67%	2	33%	1	0%	0	0%	0
Croatia	44%	25	56%	32	74%	14	26%	5	48%	25	52%	27
Cyprus	13%	4	88%	28	0%	0	0%	0	45%	23	55%	28
Denmark	32%	39	68%	84	50%	1	50%	1	32%	7	68%	15

Estonia	44%	12	56%	15	78%	14	22%	4	24%	8	76%	25
Finland	44%	41	56%	52	47%	8	53%	9	44%	7	56%	9
France	52%	47	48%	43	35%	31	65%	57	52%	28	48%	26
Germany	31%	19	69%	43	100%	1	0%	0	46%	11	54%	13
Hungary	40%	4	60%	6	54%	7	46%	6	37%	14	63%	24
Iceland	45%	13	55%	16	15%	4	85%	23	33%	6	67%	12
Italy	33%	24	67%	49	47%	7	53%	8	45%	27	55%	33
Luxembourg	48%	16	52%	17	67%	4	33%	2	44%	4	56%	5
Montenegro	0%	0	100%	1	38%	5	62%	8	56%	10	44%	8
Netherlands	32%	12	68%	26	23%	9	78%	31	42%	8	58%	11
Norway	37%	21	63%	36	31%	4	69%	9	34%	16	66%	31
Poland	28%	19	72%	49	43%	9	57%	12	29%	8	71%	20
Portugal	57%	33	43%	25	35%	7	65%	13	29%	13	71%	32
Romania	55%	27	45%	22	100%	9	0%	0	53%	42	48%	38
Serbia	67%	12	33%	6	64%	16	36%	9	51%	24	49%	23
Spain	44%	27	56%	35	52%	34	48%	31	70%	71	30%	31
Sweden	31%	44	69%	96	38%	12	63%	20	41%	24	59%	34
Switzerland	24%	44	76%	139	20%	2	80%	8	19%	7	81%	29
Turkey	20%	8	80%	33	0%	0	0%	0	16%	31	84%	158
United Kingdom	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0

Tabulka č. 5 – Procentuální zastoupení reportérek a reportérů v typech médií

Následující tabulka znázorňuje procentuální a početní vyjádření reportérek a reportérů referujících o tematické oblasti Celebrit, umění a sportu za rok 2015.

	Ženy		Muži	
	%	počet	%	počet
Austria	57%	4	43%	3
Belarus	67%	4	33%	2
Belgium - French and Flemish	25%	3	75%	9
Bosnia and Herzegovina	40%	2	60%	3
Bulgaria	0%	0	0%	0
Croatia	40%	6	60%	9
Cyprus	0%	0	0%	0
Denmark	45%	5	55%	6
Estonia	0%	0	100%	3
Finland	25%	1	75%	3
France	61%	11	39%	7

Germany	0%	0	0%	0
Hungary	50%	1	50%	1
Iceland	13%	2	88%	14
Italy	50%	6	50%	6
Luxembourg	50%	2	50%	2
Montenegro	0%	0	100%	5
Netherlands	63%	5	38%	3
Norway	22%	8	78%	29
Poland	20%	2	80%	8
Portugal	25%	6	75%	18
Romania	59%	16	41%	11
Serbia	73%	8	27%	3
Spain	38%	8	62%	13
Sweden	46%	11	54%	13
Switzerland	10%	1	90%	9
Turkey	20%	3	80%	12
United Kingdom	23%	6	77%	20

Tabulka č. 6 – Procentuální a početní zastoupení reportérek a reportérů v tematické oblasti o celebritách, umění a sportu

Následující tabulka zobrazuje zastoupení mediálních subjektů v hlavních tematických okruzích Celebrit, umění a sportu.

	Ženy		Muži	
	%	počet	%	počet
Austria	44%	11	56%	14
Belarus	53%	8	47%	7
Belgium - French and Flemish	22%	12	78%	43
Bosnia and Herzegovina	13%	7	87%	48
Bulgaria	0%	0	100%	2
Croatia	5%	3	95%	53
Cyprus	0%	0	0%	0
Denmark	31%	9	69%	20
Estonia	0%	0	100%	4
Finland	0%	0	100%	7
France	23%	60	77%	202
Germany	0%	0	0%	0
Hungary	18%	4	82%	18
Iceland	5%	1	95%	18
Italy	17%	6	83%	29
Luxembourg	13%	2	87%	13
Montenegro	22%	4	78%	14

Netherlands	3%	1	98%	39
Norway	16%	12	84%	62
Poland	21%	11	79%	41
Portugal	9%	8	91%	83
Serbia	44%	17	56%	22
Spain	6%	3	94%	49
Sweden	26%	16	74%	45
Switzerland	41%	16	59%	23
Turkey	53%	25	47%	22
United Kingdom	29%	23	71%	57

Tabulka č. 7 – Procentuální a početní zastoupení mediálních subjektů v hlavních tematických okruzích
Celebrit, umění a sportu